Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

30 ИЮНЬ, ПАЙШАНБА № 128 (876).
Сотувда эркин нархда. 1994 ЙИЛ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

АҲОЛИГА СОТИЛАДИГАН АВТОМОБИЛЬ БЕНЗИНИ ЧАКАНА НАРХЛАРИНИ ВА ЙУЛОВЧИ ТАШИШ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИНИНГ ТАРИФЛАРИНИ УЗГАРТИРИШ ТУҒРИСИДА

Республикага келтирилаётган ёқилғи ресурслари нархларининг ошиб бораётгани муносабати билан ҳамда йўловчи ташиш транспортининг барқарор ишлашини таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. 1994 йилнинг 1 июлидан бошлаб аҳолига сотиладиган автомобиль бензинининг чегараланган чакана нархлари ҳамда шаҳарда ва шаҳар атрофига қатнайдиган йўловчи ташиш транспорти хизматларининг тарифлари иловага мувофиқ белгилансин.

2. Республика аҳолисининг айрим тоифаларига илгари қабул қилинган қарорларга мувофиқ берилаётган амалдаги имтиёзлар сақлаб қолинсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги уч кун муддатда мазкур қарор иловасига мувофиқ янги чакана нархлар ва тарифлар прейскурантларини тасдиқласин ҳамда барча манфаатдор вазирликлар, идоралар, корхоналар ва ташкилотларга етказсин.

4. «Ўздавнефтмаҳсулот» бирлашмаси, унинг жойлардаги органлари автомобиль бензинини нақд пулга сотадиган автомобиль бензини қуйиш станцияларидаги автомобиль бензини қолдиқларини 1994 йил 1 июлдаги ҳолатга кўра қайта баҳолаб чиқсинлар ҳамда қайта баҳолашдан тушган маблағларни ўзларининг айланма маблағларини кўпайтиришга йўналтирсинлар.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 30 майдаги 273-сон қарори билан тасдиқланган аҳолига сотиладиган автомобиль бензинининг чегараланган чакана нархлари ҳамда шаҳарда ва шаҳар атрофига қатнайдиган йўловчи ташиш транспорти хизматларининг тарифлари бекор қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. МУТАЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 29 июнь.

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ 1994 ЙИЛ 29 ИЮНДАГИ ҚАРОРИГА ИЛОВА

ШАҲАРДА ВА ШАҲАР АТРОФИГА ҚАТНАЙДИГАН ЙУЛОВЧИ ТАШИШ ТРАНСПОРТИ ХИЗМАТЛАРИ ТАРИФЛАРИНИНГ ҲАМДА БЕНЗИН ЧАКАНА НАРХЛАРИНИНГ ЧЕГАРАЛАНГАН МИҚДОРЛАРИ

	Ўлчов бирлиги	Бир бирлик учун сўм ва тийинлардаги чакана нархи (тариф)
Автомобиль бензини (ўртача)	л	1-50
Шаҳар транспортида йўловчилар ташиш: Автобус, трамвай, троллейбус, метро	1 марта юриш	0-20
Шаҳар атрофига қатнайдиган автобусларда йўловчилар ташиш:		
Умумий типдаги	1 км йўл учун	0-04
Юмшоқ ўринли	1 км йўл учун	0-05

МИЛЛИЙ ВАЛЮТА, БАЙРОҚ, ТУҒРО, МАДҲИЯ, КОНСТИТУЦИЯ КАБИ ДАВЛАТ ВА ХАЛҚ РАМЗИ, МУСТАҚИЛЛИКНИНГ МУҚАДДАС БЕЛГИСИДИР

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон халқ шоири.

Қудратимиз рамзи

Мен тақдир тақозоси билан жуда кўп мамлакатларда саёҳатда бўлганман. Бу мамлакатлардаги турли музейларни зиёрат қилганман. Жумладан, Италиянинг Сицилия деган жойида бир музейга кирдим. Унинг жавонларидан бирида қадим Турондан келтирилган тангага кўзим тушди. Сицилия қаёқда-ю, Турон қаёқда. Ўша танга туфайли жаҳоннинг бошқа бир минтақаси бизни таниган экан. Қалбимда ота-боболаримиз учун ифтихор туйғуси уйғонди. Демак, танга ёки пул асли металл ёки қоғоздан бўлсада, кабутар сингари замонлардан замонларга мужда етказар экан. Қадимшунос олимлар ана шу танга ва пулларга асосланиб, қадимги даврлар қанақа бўлган, ўша замонларда қандай шоҳлар яшаб ўтган, унинг сиёсати ва ниҳоят пулининг қадри қандай бўлганини аниқлайдилар.

Барча замонларда ҳам пул қийматининг юксаклиги мамлакат қудратининг рамзи бўлган. Ўзбек сўми халқаро миқёсда катта мавқега эришишига ишончим комил. Зеро, пулимиз ортида катта қудрат бор. Туркий тилда айтганда товаримиз бор, бебаҳо олтинимиз бор, пахтамиз бор ва ҳоказо. Пулимиз ҳам ана шу бойликларимиз каби катта ифтихоримизга айланиши, жаҳонда эътиборли бўлиши зарур. Мен шундай бўлади деб ишонаман. Чунки одамнинг бели бақувват бўлса, иши ҳам шунга яраша бўлади. Пул тўғрисида ҳам худди шундай дейиш мумкин. Миллий валютамиз халқимизнинг тўқ ва фаровон турмушини таъминлашга хизмат этади, деб умид қиламан.

Мен куни кеча республикамиз Президенти Ислом Каримов раҳбарлигида Вазирлар Маҳкамасида ўтказилган йиғинни телевизор орқали кўрдим. Мамлакатимиз раҳбари жуда куюниб, ёниб гапирди. Унда кўтарилган асосий муаммо — дўконлар пештахталарини тўлғазиш, аҳолига энг зарур озиқ-овқат маҳсулотларини ўз вақтида, пайсалга солмай етказиб бериш эди. Афсуски, кўпгина соҳаларда, айниқса савдо ва маиший хизматда ўзибўларчилик ва лоқайдлик мавжуд. Чайқовчилар эса бир дўкондан мол олиб, нарироқда бемалол икки-уч баравариga пулламоқда. Бундай ҳол халқимизнинг обрў-эътиборини туширади. Ахир биз қадимий маданиятга эга бўлган, виждон, эътиқод, инсоф тушунчаларини жуда чуқур ҳис этадиган халқмиз. Агар биз ўз қадримизни ерга урмасак, пулимизнинг ҳам обрўйи юксак бўлади.

Мен Олой бозори атрофида яшайман. Тирикчилик юзасидан шу бозорга тушиб тураман. Кўпинча кўзим бўйнига тамға осиб олган одамларга тушади. Уларда «доллар оламан», «рубль оламан» сингари ёзувлар бор. Ўзбек сўми тез орада бу бозорни касодга учратади, деб ўйлайман. Чунки бунинг учун барча имкониятлар мавжуд.

Яна бир нарсани айтиб ўтмоқчиман. Яқин-яқингача собиқ шўролар иттифоқи ҳудудида фақат Россияда пул зарб этадиган жой мавжуд эди. Иккинчи бўлиб Ўзбекистонимизда зарбхона очилди. Бу жуда катта гап. Биринчи марта пулимиз ўз юртимизда босилди. Уни кўзимизга суртишимиз, ҳаромҳаришга ишлатмаслигимиз керак. Қаёқда бўлсак ҳам, ҳатто хорижда юрсак ҳам «Ўзбек сўми билан юрибман» деб фахрланишимиз лозим. Комил ишонч билан айта оламанки, ўзбек сўми жаҳон миқёсида эътироф этиладиган, дунёдаги қудратли пуллар сафидан муносиб ўрин оладиган кунлар узоқ эмас. Биз эса уни эъзозлашимиз, юксак обрў-эътибори учун курашишимиз зарур.

(ЎЗА).

• Экспресс интервьюлар

Юртимиз обод, дастурхонимиз тўкин бўлсин

28 июндан бошлаб бутун мамлакатимиз ҳудудида аҳолига иш ҳақи, нафақалар ва стипендиялар миллий валютамиз — «Сўм» билан берила бошланди. Ватанимиз истиқлоли ва истиқболи учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган миллий пул бирлигимизни жорий қилиш жараёни Президентимиз Фармони ва ҳукумат қарори билан пухта амалга оширилмоқда. Шу муносабат билан мухбиримиз маош ва нафақасини илк бор миллий валютамизда олган одамлар билан суҳбатда бўлди.

Абдукарим МАМАТОВ, уруш ва меҳнат фахрийси: Шукрки, яратган эгам пешонамизга шу кунларни ҳам битган экан. Қўлимга биринчи марта янги, ўз пулимизни олганимда аввало худодан юртимизнинг тинчлиги, ҳаётимизнинг барқарорлигини тиладим. Мен уруш кўрган, уч йилдан зиёд жангоҳларда қон кечган киши сифатида шуни айтмоқчиманки, юртда тинчлик, осойишталик бўлмаса, ҳеч нарса татимайди. Ўйлашимча, Ўзбекистонимизда ислоҳотлар амалга ошиб, ишлар юришиб кетаётганлиги, ўз пулимиз муомалага киритилганлиги ҳам мамлакатимизда ҳукм сураётган тинчлик, аҳилликдан деб ўйлайман.

Одам кексайган сайин нозиктаъб бўлиб қолар экан. Шу боисдан биз фахрийларга кўрсатилаётган ғамхўрликдан кўнглимиз тоғдек ўсиб, ҳаётимизга нур киргандек бўлаяпти. Янги пул ҳам нафақахўрларга биринчилар қаторида берилганлиги руҳимизни кўтариб юборди. Илоё, янги пулимиз элимиз дастурхонини тўкин, белини бақувват, юртимизни эса янада обод қилсин!

Дилором ОБИДОВА, хизматчи: — Куни кеча маошимни ўз миллий пулимизда олдим. Кассиримиз қўлимга 105 сўм 60 тийин тутқазганда бир муддат ҳаяжонланиб кетдим. Телевизорда юртбошимиз пулимизнинг обрў-эътиборини ошириш учун барча имкониятлар борлиги, фақат ким бўлишимиздан қатъий назар, ҳар биримиз ўз иш жойимизда сидқидилдан меҳнат қилишимиз лозимлиги ҳақида тўлқинланиб гапирган эдилар. Мен пулимизнинг харид қуввати кучли бўлишига чин дилдан ишонаман.

Мирғиёс АБРОРОВ, ишчи: — Дастлаб шуни айтмоқчиманки, миллий валютамиз жуда чиройли ишланганлиги билан менга манзур тушди. Ватанимизнинг фахри бўлган қадимий ва замонавий меъморчилик обидаларимиз пулимизда ўз аксини топганлиги ҳамманинг кўнглидаги иш бўлди, деб ўйлайман. Эндиги вазифамиз нималардан иборат эканлигини Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йиғилишда Президентимиз аниқ белгилаб бердилар. Юртимиз шарафи-ю номи нечоғлик муқаддас бўлса валютамиз қадрини шундай муқаддас тутишимиз керак.

Бугунги кун одамлардан ташаббускорлик, ишбилармонлик ва фидойиликни талаб қилмоқда. Жаҳон ҳамжамиятида ўзимизнинг муносиб ўрнимизни топишимизда миллий пулимиз бошқа валюталар қаторидан мустаҳкам ўрин олиши ҳам катта аҳамиятга эга. Демак, бутун мамлакатимиз аҳли бундан кейин қаердандир хайр-эҳсон кутиб ўтирмай ягона мақсад билан бир тану жон бўлиб ҳалол меҳнат қилиши, ватанимиз бойликларини тағинда кўпайтириши лозим.

«Халқ сўзи» мухбири.

Янги валютада стипендия берилди

Республикамизда янги миллий валютани биринчилар қаторида талабалар олишди, уларга стипендия янги сўмда берилди.

— Бу ҳукуматимизнинг талабалар ижтимоий муҳофазасини ошириш тўғрисидаги ғамхўрлигидир, —деди Тошкент давлат университети механика-математика факультети 5-курс талабаси Икром Насруллаев. — Мен сессияда имтиҳонлардан «яхши» ва «аъло» баҳолар билан ўтганим учун 100 сўм миқдорида оширилган стипендия олдим. Стипендиялар 1 июлгача янги пулда берилиши бизга эътиборнинг бир кўринишидир. Бу — ҳамма талабаларнинг фикри. Ўзбекистонда янги валютага аста-секин ўтилиши нарх-навонинг кескин ошиб кетишининг олдини олади, янги валюта иқтисодиётимизни барқарорлаштиришга кўмаклашади, ички бозорни, пировард натижада эса, республиканинг бутун аҳолисини ҳимоя қилади. Кўп талабалар сессиядан сўнг тажриба орттириш учун ишлашга, уйларига таътилга жўнаб кетишади. Мен Тошкентда қоламан. Биз ТошДУ маданият саройи ҳузурида янги эстрада дастасини тузаяпмиз. Концерт дастурини тайёрлаймиз, уни республика мустақиллигининг уч йиллигига бағишлаймиз. Миллий валютамиз шу мустақилликнинг самараларидан биридир.

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти рус-корейс филологияси факультетининг 5-курс талабаси Дилфуза Кўмакбоева тенгдошининг фикрига қўшилди.

— Стипендиянинг янги валютада Президент белгилаган муддатда тўланиши талабалар тўғрисидаги ғамхўрликнинг яна бир далилидир. Оралиқ тўлов воситаси — сўм-купон жорий этилганда ҳам биз уни биринчи бўлиб олган эдик. Бу республика раҳбариятининг аҳолининг ҳожатманд табақаларини ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлашга қаратилган сиёсати режали асосда ўтказилаётганининг натижасидир. Стипендия миқдори меъёрий турмуш даражасини таъминлайди, бироқ фаровонлигимизни ошириш тўғрисида ўзимиз жон куйдиришимиз керак. Таътил даврида мен болалар боғчасида ишламоқчиман. Бу иш моддий аҳволимни яхшилашдан ташқари амалий билимларимни кўпайтиришга, бўлажак педагог сифатида малакамни оширишга имкон беради.

ЎзА

• Фермерлик ҳаракати

АГАР ЎШАНДА ҚЎЛ СИЛТАБ КЕТГАНИДА...

Ғиждувонлик фермер Рустам Файзиевнинг ҳозир 185 қорамоли (шундан 70 боши соғин сигир) бор. Ўзининг хусусий молхонасида ҳамма шарт-шароит муҳайё. Рустамбой бу ишга 1989—1990 йиллар —айни қайта қуриш, демократия, ошкоралик, «гуллаб яшнаган» даврда киришган эди. Бундай ғала-ғовур пайтда мустақил бир ишнинг бошини тутиб, тўғри йўлга тушиб олиш учун идорама-идора югуриб, турли таъмагир бошлиқлар пойига бош уриш... қийин эди. Лекин у «ё остидан, ё устидан» дедими: ҳайтовур қўл силтаб кетмади. Ўз пулига бозордан 15 та қорамол сотиб олиб, ишни бошлади.

Моли бор одамнинг қандай пул топишини биласиз. Сут сотади, гўшт етиштиради... Хуллас, бир йил ичида хўжалик анча оёққа турди. Шунча пайт бефойда (албатта, фойда ҳа деганда, чўнтакка тушавермайдику) югур-югурларнинг ҳовури чиқадиган пайтлар ҳам келди. Очиқ айтиш керак, фермер ўша маҳаллар анча ақчага эга бўлганди... Ақчаси кўп одам кўнглида эса кайфу сафога мойиллик туғилади. Лекин Файзиев бунақалардан эмасди... Орада республикамиз мустақиллиги эълон қилиниб, бундай ишлар янада кенг қулоч ёйди. Хусусан, Президентимиз фермерлик ҳаракатини ривожлантириш ҳақида бир неча марта баланд минбарлардан гапирди, кейинчалик шу борада махсус қарор қабул қилинди. Ушбу ҳужжат фермерлик ҳаракатини катта йўлга олиб чиқди.

Бу йилларга келиб Рустам Файзиевнинг фермасидаги моллар сони 45 тага етди. Шунда молхона ташвиши топилди. (Шу пайттача фермер молларини ўз ҳовлисида парваришлаётган эди). Унга «Гулистон» жамоа хўжалигидаги бўш ётган чўчқахонани ижарага беришди... Ўша йили фермер хўжалиги давлатга 62 тонна сут, 4,2 тонна гўшт топширди.

1992 йил эса маҳсулдорлик бундан ҳам ошиб, 120 тонна сут ва 6,3 тонна гўшт сотилди. Олинган соф фойда ҳам дурустгина —4 миллион сўм. Бу рақам бугун кўзингизга анчайин кўриниши мумкин, лекин ўша вақтларда бу пулга бозордан янги автомобиль сотиб олиш мумкин эди...

1993 йилнинг бошларида Рустамбой «Гулистон» жамоа хўжалигидан 10 миллион қарз олиб, ёнига ўзининг ҳам бор бисотини қўшиб, Болтиқ бўйига қараб учди. У ердаги фермерлар, қишлоқ хўжалиги соҳасидаги мутахассислар билан кенгашиб, «энг маҳсулдор зот» дея таърифланадиган қизил рангли зотдор ғунажинлардан 35 бош олиб келди. Фермернинг айтишича, бу моллар ҳам серсут, ҳам бўрдоқибоп бўлар экан. Ҳозир Файзиев маҳаллий говмишлар билан бу зотни чатиштириб, иқлимимизга мос тушадиган янги зот олиш ҳаракатида.

Гапнинг индаллоси —Рустамбой бугун ҳақиқий бой бўлди. Бой қанчалик кўп бўлса, хайр-эҳсон ишлари шунчалик кўпаяди. Ғиждувонлик фермер шу йил 18 февраль куни Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга доир кечиктириб бўлмайдиган чора тадбирлар, чорвачиликда ислоҳотни такомиллаштириш ва фермер хўжаликларига зарур шарт-шароит яратиш хусусида йиғилишда иштирок этиб, ўз тажрибаси билан ўртоқлашди. Президентнинг йиғилишдаги нутқини тинглаб эса эртанги кунга, келажакка катта умид уйғонди унинг қалбида...

Тадбиркорлар орасида таваккалчилик деган гап юради. Мабодо ошиғингиз олчи тушса, ишингиз беш, акси бўлса... Хуллас, Рустамбой ташлаган ошиқ бугун олчи тушди. Бу тасодифми?.. Биз йўқ деб ўйлаймиз. Чунки ҳар қандай тасодифнинг тагида қандайдир заҳмат ётади...

Урол СОДИҚ ўғли,
«Халқ сўзи» мухбири.

НАСОСДАН КАНАЛ ЯХШИ-ДА!

ТАХТАКУПИР туманидаги «Ўзбекистон» ижара қишлоқ хўжалик корхонасининг шу хўжалик ҳудудидаги «Ойдўстқалъа» массивидан қарийб 2000 гектар ерни янгидан ўзлаштирган деҳқонлар сув танқислиги муаммосидан қутиладиган бўлишди.

ЯҚИНДА бу ерда 13 километр узунликда янги канал қурилиб, фойдаланишга топширилди.

«Марқаўзак» деб аталган янги канал деҳқонларни сув етишмовчилиги муаммосидан қутқарибгина қолмай, хўжаликка илгари шу ерларга сув чиқариш учун ишлатилиб келган 15 насосдан бошқа жойларда фойдаланиш, кунига 6 тоннага яқин ёнилғи-мойлаш ашёларини тежаш имконини беради.

Ҳайитбой АБДУСОДИҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва УзА мухбирлари хабар қиладилар

ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР

ШИФОБАХШ ЧАШМА

Термиз тумани маркази — Учқизил қўрғонида кўл остидан чиқадиган, таркибида олтингугурт бўлган шифобахш чашмадан фойдаланиш йўлга қўйилди.

Энди Учқизил сув омбори қирғоғидаги сўлим масканда жойлашган Семашко номидаги республика курортология илмий-тадқиқот институтининг Сурхондарё бўлимида даволанувчилар сони янада кўпаяди.

Бўлим директори, тиббиёт фанлари доктори Зокиржон Зуннуновнинг айтишича, бу ерда ҳали ишга солинмаган имкониятлар катта. Шарқ табобати, қуруқ ва иссиқ шароитда кўпгина хасталикларга даво топиш йўллари изланмоқда.

ЧИҚИТ ЭВАЗИГА УСКУНА

Тошкентдаги «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси тадбиркорлари фақат рақобатбардош маҳсулотлар билан жаҳон бозорига чиқиш ниятида. Швейцариянинг «Пассан» фирмасидан тўқув дастгоҳлари олишди. Ҳозир ана шу ускуналарда тўқилган маҳсулотлар хорижий ўлкаларда ҳам харидоргир бўлиб кетди.

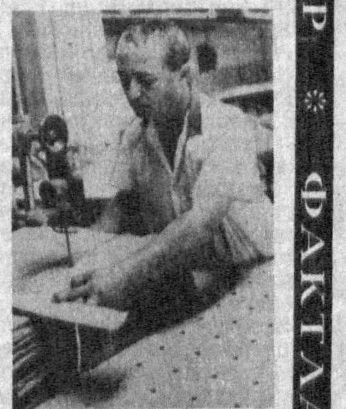

СУРАТДА: ишчи Х. Нажмитдинов иш устида.

МУСТАҚИЛЛИК ҲАҚИДА ФИЛЬМ

«Ўзбектелефильм» ижодкорлари яратаётган «Ўзбекистон: мустақиллик одимлари» ҳужжатли фильмида мамлакатимиз вилоятларида амалга оширилаётган ислоҳот, сўнгги уч йилдаги ўзгаришлар ҳақида ҳикоя қилинади.

Ижодий гуруҳ Самарқанд, Навоий, Сирдарё ва Бухоро вилоятларида бўлиб, истиқлол туфайли миллий қадриятлар тикланаётгани, барпо этилаётган йирик иншоотлар ва оддий кишиларнинг шарафли меҳнатини тасвирга туширди.

ТОҒЛАР ТАРОНАСИНИ ТИНГЛАНГ

Ориф Одилхоновнинг шеърини ўқиган, унинг ғазалларига басталанган қўшиқларни тинглаган киши шоир маҳоратига тан беради.

«Ёзувчи» нашриёти шоирнинг янги китобини нашрдан чиқарди. «Тоғлар таронаси» деб номланган бу китобдан О. Одилхоновнинг энг сара шеърлари, ҳали китобхонга таниш бўлмаган янги асарлари ҳамда «Онаер меҳри» достони ўрин олган.

БУҒДОЙ УРИМИ ҚИЗҒИН

Боғот туманидаги «Боғот» жамоа хўжалигида кузги ғалладан бир ярим минг тоннага яқин буғдой олинди. Ҳосилдорлик гектарига қирқ центнерни ташкил этди.

Алмашлаб экишнинг шоли-буғдой-пахта усули туфайли шундай кўрсаткичга эришилди.

Бу йил 17 минг тонна ғалла йиғиштириб олишни мўлжаллаётган хоразмлик деҳқонлар ўримни уюшқоқлик билан ўтказиб, бўшаган майдонга пешма-пеш сабзавот ва чорва озуқаси экмоқда.

ХАЛҚ ҚАЛБИДАН ЖОЙ ОЛГАН ХОНАНДА

Нафақат юртимизда, балки қардош ўлкаларда ҳам хушовоз хонанда Муножот Йўлчиеванинг қўшиқларини севиб тингламаган мухлислар кам бўлса керак. Айниқса, классик ашулаларни маромига етказиб куйлаганлиги туфайли у қисқа фурсатда қўшиқ шайдолари қалбидан жой олди. Шу боис Муножот яқинда «Ўзбекистон халқ артисти» деган юксак унвонга сазовор бўлди.

ДАРОМАД КУН САЙИН ОРТМОҚДА

Чимён паррандачилик агрофирмасида курка гўштидан ярим дудланган колбаса, сосиска каби маҳсулотлар ишлаб чиқарилаяпти.

Голландия дастгоҳлари билан жиҳозланган цехда кунига 1 тоннадан маҳсулот тайёрланаётир. Бунинг ҳисобига корхона даромади ортмоқда.

Чимёнлик паррандабоқарлар 48 минг бош «Оқ ҳайбрит» зотли курка парвариш қилаётир.

ВОҚЕАЛАР

● Давра суҳбати

МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ ҚАДРИЯТЛАР—

Мамлакатимиз ижтимоий, маданий-маърифий ҳаётида йирик воқеа бўлган Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Республика «Маънавият ва Маърифат» жамоатчилик марказини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг «Республика маънавият ва маърифат» жамоатчилик марказининг фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги қарорини юртимиз зиёлилари, олимлару талабалар, қалам аҳлию санъаткорлар ва кенг жамоатчилик катта қизиқиш, зўр мамнуният билан кутиб олди.

Таҳририятимиз ушбу марказ раҳбарлари ва кенгаши аъзоларидан академик Эркин ЮСУПОВ, Ўзбекистон халқ артисти, маҳалла оқсоқоли Ориф АЛИМАҲСУМОВ, Ўзбекистон халқ ёзувчиси ШУКРУЛЛО, шоир, тарихшунос Хуршид ДАВРОН, филология фанлари доктори Нажмиддин КОМИЛОВ, фалсафа фанлари доктори Ҳатима ШАЙХОВА, юридик фанлари доктори Ҳалим БОБОЕВ ва шоира Мукаррама МУРОДОВАни таклиф қилиб, мазкур янги ташкилотнинг фаолиятидаги Президентимиз Фармони ва ҳукуматимиз қароридан келиб чиқадиган бош йўналиш, марказнинг илк қадамлари ва истиқболи хусусида давра суҳбати уюштирди.

Суҳбатни «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталари бош муҳаррири Анвар ЖЎРАБОЕВ олиб борди.

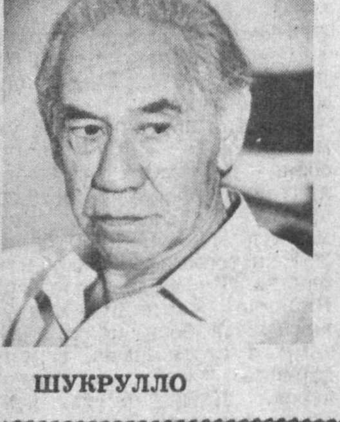

ШУКРУЛЛО

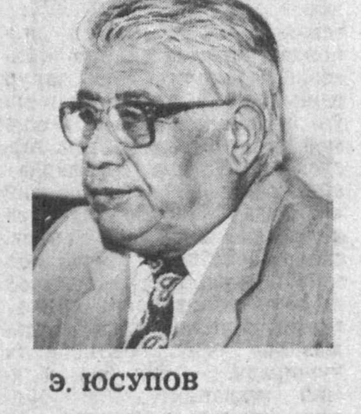

Э. ЮСУПОВ

О. АЛИМАҲСУМОВ

ЖАМИЯТ МАДАНИЯТСИЗ, МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАРСИЗ ЯШАЙ ОЛМАЙДИ. УЛАРНИ ПИСАНД ҚИЛМАГАН ЖАМИЯТ ПИРОВАРД-ОҚИБАТДА ТАНАЗЗУЛГА ЮЗ ТУТАДИ.

САРЧАШМАЛАРИ БУЮК АЖДОДЛАРИМИЗНИНГ ТАФАККУРЛАРИ ВА МУДДАОЛАРИДАН БОШЛАНАДИГАН ХАЛҚИМИЗНИНГ МАЪНАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРИ ИҚТИСОДИЙ УЗГАРТИШЛАРИМИЗНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИ БУЛИБ ХИЗМАТ ҚИЛАДИ.

Ислом КАРИМОВ.

Х. ШАЙХОВА

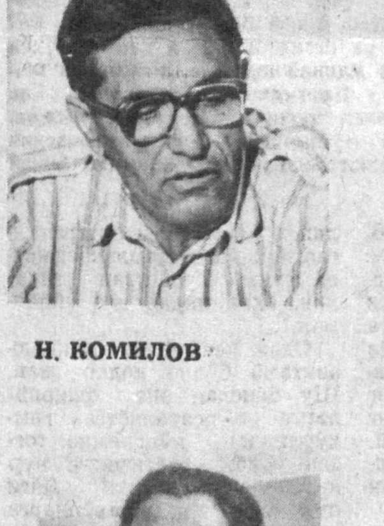

Н. КОМИЛОВ

Х. ДАВРОН

Х. БОБОЕВ

М. МУРОДОВА

А. ЖЎРАБОЕВ: Аввало давра суҳбатининг барча иштирокчиларини таҳририятимиз ижодий жамоаси номидан «Маънавият ва Маърифат» жамоатчилик маркази ташкил топганлиги билан табриклайман.

Ҳақиқатан ҳам Президентимиз Ислом Каримов бошчилигида истиқлол йилларида халқимизнинг азалий ва абадий маънавий қадриятларини тиклаш, қарор топтириш ва уларни замонавий мазмун-моҳият билан бойитиш учун кўплаб хайрли ишлар қилинмоқда. Хусусан буюк боболаримизнинг маънавий меросини тадқиқ этиш, асарларини нашр қилиш, юбилейларини нишонлаш, юртимизда одат тусига кириб, миллатимизнинг ҳар томонлама уйғониб, камол топишига кенг йўл очмоқда. Айниқса, миллий истиқлол мафкурасини яратиш, мамлакатимизда тинчлик- осойишталикни сақлаш, фуқаролар ўртасида тотувлик ва бирликни таъминлаш, иқтисодий ислоҳотларни янада кучайтириш давлатимиз сиёсатининг асосий йўналишларидан бирига айланаётир.

Ишончим комилки, бугунги давра суҳбатимиз қизғин муҳокамаю мулоҳазалар билан ўтади ва унда умум ишимизга ёрдам берадиган янги фикр ва ташаббуслар илгари сурилади.

Суҳбатимиз бошида «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази ташкил этишни тақоза қилган шароитларни эслаб олсак.

Э. ЮСУПОВ: Жамиятни маънавиятсиз тасаввур қилиш мумкин эмас. Маълумки, халқи маънавий жиҳатдан қашшоқ бўлган мамлакат ҳеч қачон буюк давлат бўлолмайди. Маънавиятнинг роли, айниқса, тарихнинг бурилиш даврларида беқиёс бўлади. Қадим-қадимлардаям бурилиш даврларида маънавиятга Шарқда аҳамият катта бўлган. Мана, ҳозир бозор муносабатларига ўтиб бораяпмиз. Бозор муносабатлари жамият тараққиётини тезлаштирувчи омиллардан бири бўлганлиги мингбор исботланган. Бозор муносабатларига фақат иқтисодий омиллар билан эмас, юксак маънавият билан бориш керак. Ғарбда бозор муносабатларининг ҳуқуқий жараёнларини иқтисодий манфаатлар белгилайди. Бизда эса одамлар ўртасидаги муносабатларнинг ҳамма шаклида доим жуда катта маънавият ётган. Иймон, виждон, ҳалоллик, бировнинг ҳақини ейишдан қўрқиш, одамгарчилик, хайрия-эҳсон деган эътиқодлар бўлганки, мана шу инсоний фазилатлар одамлар ўртасидаги муносабатларни белгилайдиган омил ҳисобланган. Афсуски, совет тузуми даврида бу ҳислатлар анча заифлашди. Маънавий бўҳрон бошланди. Лекин миллий маънавиятларни чеклашга, уларни йўқ қилишга бўлган ҳаракатлар самара бермади, чунки миллат бор экан, унинг ўзига хос бўлган маънавияти ҳеч вақт йўқолмайди. Энди Ўзбекистон янги тараққиёт йўлига ўтиб, бозор муносабатлари шаклланган вақтларда, агар маънавият юксак бўлмаса, одамлар ўртасида адолатли, ҳалол муносабатларнинг таркиб топиши амри маҳол. Сабаби одамлар ўртасидан меҳр-оқибат кўтарилади. Шунинг учун ҳам Президентимиз мана шу масалага жуда катта эътибор бериб келяпти. Ислом Абдуғаниевич ўзларининг бир қатор китоб, суҳбат ва маърузаларида маънавиятимиз масаласини ҳозирги Ўзбекистон тараққиётида, айниқса, шу бурилиш даврида жуда катта аҳамият касб этаётганлигини мукаммал ва тўлиқ ифодалаб бердилар. Бу масалада у киши келажакни идрок этиб, кенг кўламдаги ишларни амалга оширмоқдалар.

ШУКРУЛЛО: Маънавият сўзи маънилилик, бамаънилик деган сўзнинг кўпликдаги шакли. Модомики мамлакатимизда одамларда бамаъниликни тарбиялаш иши давлат миқёсидаги вазифа даражасига кўтарилган экан, бу гап замирида жиддий гаплар ётади. Тан олиш керак, айниқса кейинги 75 йил ичида миллат дарди, халқ дарди, ўтмиш дарди билан ёниш сусайди. Тарихий маданиятимизни ўрганишдан, ҳақиқатни айта олишдек инсоний ҳуқуқлардан маҳрум бўлиб қолдик. Миллий ғуруримиз, миллий туйғуларимиз сўниб қолди. Салкам бир ярим асрлик жаҳолат ботқоғидан бир-икки йил ичида чиқиб кетишимиз қийин. Мана, бир мисол: мен метрода юришни яхши кўраман. Поезд радио карнайидан сухандон қизнинг о в о з и жаранглайди: «Диққат: Амир Темур хиёбони. Навбатдаги бекат — «Мустақиллик майдони». Қувонганимдан кўзларимдан ёшлар чиқиб кетади. Атрофга қарайман. Бу муқаддас сўзларга кўп йўловчилар пинагини ҳам бузишмайди. Лоқайд. «Астағфурулло» дейман. Ҳафа бўлиб кетаман. Ахир биз нима учун азият чекдик? Шу сўзларни бемалол айтишимиз учунмасми? Шу кунларга етишиш учунмасми? Бу йўлда азият чеккан битта менми? Миллий мустақиллик йўлида қон қақшаганлар қанча? Жон фидо қилганлар қанча?!

О. АЛИМАХСУМОВ: Илм-маърифатга, маънавиятга нисбатан бўлган ихлосу эътиқод, ҳаракатлару ҳаражатлар турли мамлакатларда, турли даврларда ўзгариб турган. Буларнинг барчаси давлат сиёсати ва юртбошининг фазлу камоли даражаси билан боғлиқ ҳолда воқе бўлади. Шунга қараб халқ дилида иймон ё кучаяди, ёки сусаяди. Шўро даврида халқимизнинг айрим қатламлари руҳиятида иймон, эътиқод, савоб, одоб, ахлоқ каби инсонийлик қиёфалари анчага хиралашди.

Фуқароларнинг иймон-эътиқодлари сустлашган мамлакатда истиқлолнинг истиқболи бахайр бўлмаслигини чуқур англаган Президентимизнинг ҳозирги иқтисодий мураккаб шароитда республика «Маънавият ва маърифат» маркази ташкил этиш борасида фармон бериши мамлакатимизда улкан тарихий воқеадир.

Х. ШАЙХОВА: Дарҳақиқат, Президентимизнинг республика «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик марказининг ташкил этиш ҳақидаги Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг шу марказ фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги қарори ўз вақтида кўрилган тадбирдир. Барчамиз бу қарорни зўр мамнуният ва хурсандчилик билан кутиб олдик.

Марказнинг ташкил қилишдан кўзланган истиқлолнинг таянчи бўлган — маънавиятни илдизи чуқур ўзбек халқининг бой маданий-маънавий мероси, шарқона умуминсоний ва миллий қадриятлар асосида барқарорлаштириш, тиклаш, бойитиш ва ўзлаштиришдан иборат, десак бўлади. Маънавияти баркамол жамият мустаҳкам ва кучли бўлаолади. Маънавий-ахлоқий муҳит соғлом бўлса, республикамиз бугуни ва келажаги, истиқлоли ва равнақи мустаҳкам бўлади. Шунинг учун ҳам марказнинг энг муҳим вазифаларидан бири мамлакат ва миллат келажагини белгиловчи илғор ғояларни юзага чиқариш, ҳаётга татбиқ этиш, ҳар бир жамиятимиз фуқаросида янгича тафаккур, дунёқараш, иймон-эътиқод, келажакка ишонч билан қаровчи, халқи, ватани, юрти учун ёниб яшовчи фидойи кишиларни тарбиялаб етказишдан иборатдир. Фуқаролар маънавий-ахлоқий қобилиятларининг ривожи ва такомиллашуви ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш борасидаги вазифаларни муваффақиятли амалга оширишда муҳим омиллардан биридир. Бу жараён ўз-ўзидан назарий ва амалий натижалар беролмайди. Яъни Президентимиз айтганларидек, маънавият — тақдирнинг эҳсони эмас. У инсоннинг, халқ, давлат, жамиятнинг куч-қудрати ва бебаҳо бойлигидир. Бу бойлик инсонлар ўртасида ҳукм сураётган ижтимоий, сиёсий ва ҳуқуқий муносабатлар маҳсулидир. Унинг қадриятлари инсон учун ҳаводек, сувдек, қуёш нуридек зарур соғлом муҳит яратувчи ҳақиқий мезондир. Истиқлол ва истиқболимиз таянчидир. Маънавиятни мустаҳкамлаш ва бойитиш учун меҳнат ва маблағни аяш ўз келажагига болта уриш демакдир, дейдилар, юртбошимиз.

Хуршид ДАВРОН: Менимча, бу масалада энг муҳим амални алоҳида таъкидлаш зарур. Бу истиқлолдир. Истиқлол шарофати билан, истиқлол тақозаси билан бугун халқ ҳам, ҳукумат ҳам маънавият ва маърифатнинг тақдири ҳақида қайғуришга имкон ва имтиёз топди.

Ўн йилликлар мобайнида ота-боболаримиз орзу-армон қилган миллий истиқлолга етиш, мустақил давлатчилигимизни тиклаш бизга насиб бўлган экан, биз бахтиёр авлодмиз. Аммо бу бахтни асраб-авайлаш, унинг пойдеворини устивор қилиш ҳам бизнинг зиммамизда. Илло, истиқлол — байрам эмас, у миллат ва мамлакат келажагини белгиловчи кураш жабҳаси ҳам. Бу истиқлолга масъуллик ҳиссини ҳар бир инсон онгида барқарор қилмоқ жабҳаси. Кураш бор жойда оғирлик ва машаққат бўлади. Машаққатни эса маънавий қудратга, маърифий руҳга эга бўлган тақдирдагина енггиб ўтиш мумкин.

Донишманд боболаримиздан бири, маънавият ва маърифатни шижоат манбаи деб таърифлаган. Мамлакатимиз Президенти эса маънавиятни инсоннинг, жамиятнинг, давлатнинг куч-қудрати сифатида белгилаб, «у йўқ жойда ҳеч қачон бахт-саодат бўлмайди» деб ёзган эдилар.

Юзаки қараганда, иқтисодиёт билан маънавият бир-бирига зид, бир-бирида сиғишмайдиган тушунчаларга ўхшаб туюлади. Аммо аслида маънавият билан иқтисодиёт бир-бири билан боғлиқ, бир-бирига таъсир этувчи, миллат ва давлат тараққиётининг икки қаноти. Қуш бир қаноти билан учолмаганидек, бу икки омилнинг ҳамжиҳат ривожланишигина самарали бўлади. Яъни иқтисодий равнақнинг пастлиги маънавиятимиз даражасига нечоғли салбий таъсир кўрсатса, миллатнинг маънавий сустлиги иқтисодий тараққиётнинг орқага кетишига сабаб бўлади. Демак, миллий тараққиётнинг икки омили — иқтисодий ва маънавий ислоҳотни уйғун этган давлат сиёсати юрт истиқболининг равшан бўлишига кафолатдир.

Моддий б о й л и к куч-қудратга айланиши учун маънавият зарур. Маънавият эса фақат инсонда мужассам. Олтину пахтамиз ҳам тафаккур билангина бойликка айланади. Шу сабабдан давлатнинг, халқнинг, жамиятнинг қудрати маънавиятли комил инсонлардир. Биз маънавиятга қанчалик эътибор берсак, давлатимиз қудрати шунчалик ортади.

Шу маънода, Ўзбекистон Республикаси «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик марказини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармоннинг чиқиши, матбуотимиз тўғри баҳолаганидек, тарихий ҳодиса саналади. Буни фармон чиққандан буён ўтган вақт мобайнида баён этилган фикр-мулоҳазалар, халқимизнинг муносабати тасдиқлаб турибди.

Н. КОМИЛОВ: Мен ана шу оммавий маънавий таназзулга кетишнинг бош сабаби — бизни худомиз — иймон-эътиқодимиздан айириш йўлида қизил империя қилган ҳаракатларнинг ҳийлагина самара берганлигини таъкидлаб ўтмоқчиман.

Ривоят қилишларича, Рум императорларидан бири Парфияга кетаётган лашкарбошисига шундай йўл-йўриқ кўрсатган экан: бирор халқни қул қилмоқчи бўлсанг, аввал унинг худосини ўлдир. Ҳазрат Жалолиддин Румий эса шундай ҳикоят келтирганлар, бир подшо бошқа миллатни ҳеч бўйсундира олмаган экан. Шунда вазир унга ўзининг хийла ишлатиш режасини айтибди. Келишувга биноан подшо вазирни сазойи қилиб, саҳрога ҳайдайди. Вазир бир ҳолатда бориб ўша — ўзга халқ кишиларига: «Сизларнинг шаънингизни улуғлаган эдим, подшо мени жазолаб, саҳрога қувғин қилди», дейди. Риёкор келгиндининг гапига ишонган кишилар уни ўзларига бошлиқ қилиб сайлашади. У анчадан сўнг одамларга: «Мен сизларни яхши парваришлаб, оёққа турғаздим. Энди ўлиб-нетиб қолсам, ўрнимни босадиган ўринбосар тайёрлай ораларингдан», дейди. У халқ орасидан бир неча кишини бир-бирига билдирмай, «Сен менинг ўринбосаримсан», деб ишонтиради. Натижада бир халқ бир қанча қабилаларга бўлиниб кетади. Бизнинг сўнгги бир асрлик тарихимиз ҳам мана шунга ўхшаб кетди. Бу мустамлакачилик сиёсатидан қолган зарпечакларни қуритиб, халқнинг кўнгил боғларини тозалаш ишлари бошлаганимизга мана, уч-тўрт йил бўлиб қолди. Энди бу иш давлат сиёсатига айланганлиги кишини беҳад қувонтирди.

М .МУРОДОВА: — Мен авлодимиз шуурини сўқир қилгувчи маърифатсизлик касаллигига даво топгувчи марказ иш бошлаяпти, деган умиддаман.

Илм-маърифат кишини маънавий камолот сари етаклайди. Муборак Ҳадисда «Илмсизликнинг... ёппасига, оммавий тус олиши — қиёматнинг бошланиши» деб бежиз таъкидланмаган. Хўп, ана, гоҳ у, гоҳ бу сиёсатнинг тазйиқи туфайли бой маданий меросимизни ўрганиш имконидан маҳрум бўлган эдик, дейлик. Лекин, бугун-чи? Кутубхоналар номига ишлаяпти, ўқувчилари — йўқ! Музейлар ёпиляпти. Қироатхоналарда — бўшлик. Театрларнинг аҳволи оғир! Ҳатто мажбурий ўрта таълим мактабларида бу йилги битирувчиларнинг аксарияти фақат рўйхатда ўқишяпти, холос.

Менимча, бу — барча соҳалардагидек маданият ва маърифат ишларидаги бошбошдоқликнинг натижаси. Яқин ўтмишда «демократия ва ошкоралик» либосларига бурканган ғирром сиёсат қизил империя зўравонлик сиёсатининг орқа томони эди. Бу даврда одамлар, айниқса фикрлаш қобилиятига эга кишилар диққати ҳар найрангга чалғиб, уларнинг тафаккур ришталари ўзларига ўралашиб қолди.

Маънавий марказимиз мана шундай вазиятда туйғун дирижёрдай саҳнага чиқди, деб ўйлайман.

А. ЖЎРАБОЕВ: Мазкур марказ низомида бу жамоат ташкилотининг ҳозирги ўтиш босқичида ва истиқлолнинг истиқболини таъминлаш йўлидаги кенг кўламли маданий-маърифий вазифалари белгилаб берилган. Жумладан, у халқимизнинг азалий қадриятлари, удумлари, анъаналари ва ўлмас бой меросидан фойдаланиб, давлатимиз келажагини белгилайдиган маънавий омилларни шакллантиришга кўмаклашиши зарурлиги алоҳида таъкидланган.

Зиёлилар фаолиятини мустақил мамлакатда ўзбек миллатининг бирлиги, унинг гуллаб-яшнашининг улкан имкониятларини очиб берувчи мавзуларга йўналтириш аниқ, лекин жуда қийин вазифани бажариш ҳам мана шу марказ зиммасига юклатилгани муносабати билан сиз ҳурматли давра иштирокчилари кўнглида пайдо бўлган илк режалар хусусида сўзлашсак...

Э. ЮСУПОВ: Юртбошимиз таъкидлаганидек, маънавият ва маърифат марказининг бош вазифаси зиёлилар ва кенг жамоатчилик иштирокида Ўзбекистондаги маънавий муҳитни янада яхшилаш, маърифий ишларни тараққий эттиришнинг оқилона, ҳаётда ўзини оқлайдиган йўлларини топиш. Бу борада биз кенгаш аъзолари жамоатчилик фикрига, ёрдамига таянамиз. Марказнинг биринчи навбатдаги вазифаси — Ўзбекистондаги зиёлиларнинг катта ҳаёт тажрибасига эга бўлган кекса отахонларнинг фикрларига таянишимиз лозим.

ШУКРУЛЛО: Жамиятнинг вазифаси — қайси соҳа кишиси бўлмасин, уни маънавий қашшоқликдан қутқариш. Одамларда миллий ҳис-туйғу уйғотсин.

Борларини тарбия қилсин. Тўғри, биз энди ҳаммани баб-баробар саводхон қиламиз, ҳамма тенг билимдон бўлиши керак, деган сохта шиорбозликдан йироқмиз. Ҳамма тенг маърифатли, юксак маънавиятли бўлолмайди. Бу — мумкин ҳам эмас! «Маънавият ва маърифат» марказининг вазифаси — одамларни халқимизнинг бой маданий меросидан хабардор қилиш. У ақлли одамларнинг шуурини халқ ва Ватан истиқболи, истиқлолимизни мустаҳкамлаш йўлида сарфлашга йўналтирсин.

О. АЛИМАХСУМОВ: Қарордан англашиб турибдики, бу марказ жуда муҳим вазифаларни ҳал қилишда давлат билан халқ ўртасида, ўтмиш билан бугун ўртасида кўприк вазифасини ўтайди.

Яратган тангримга минг қатла шукрлар бўлсинки, ватанимиз явми саодатга етиб, халқимиз бошига озодлик қуши қўнди. Ота-боболаримиз кўролмай кетган кунлар бизларга насиб этди. Хўш, биз шундай улуғвор маънавий неъмат қадрига етаяпмизми? Авваллари, яъни қарамлик даврида биз ўтмиш меросимиздан, буюк саждагоҳларимиздан мажбуран маҳрум қилинган эдик. Аммо ойни этак билан ёпиб бўлмайди, деганларидек, тарихимиз дунёнинг кўпгина бурчакларида тадқиқ қилиниб, ўқиб-ўрганилар эди. Истиқлол туфайли эндиликда ўзимизда ҳам худди шундай имконият туғилди. Мен, ушбу суҳбатимизда ўтмиш ахлоқий-маърифий жавоҳирларимизни бугунги кунда халқимиз орасида кенг ёйиш ҳақида мухтасар фикр юритмоқчиман.

Аҳвол, сўнгги йиллар ичида юртбошимиз раҳнамолигида талай маънавий қадриятларимиз ҳаётимизда ўз ижобатини топмоқда. Айниқса, маҳаллаларда бошлаб, юборилган хайрли ишлар халқимиз ичида жуда катта маънавий уйғониш тўлқинини ҳаракатга келтирди. Маҳалла орқали миллатимиз руҳидаги энг пок, самимий туйғу ва анъаналар қайта бўй кўрсатди. Янги ташкил топган марказимиз ҳам маҳаллалар билан яқин ҳамкорликда фаолият кўрсатади, деб умид билдирган ҳолда, эндиликда миллий истиқлол мафкураси ва маънавиятини яратишда биз ҳамкору ҳамқадам бўлишимиз лозимлигини айтиб ўтмоқчиман.

Юқорида айтиб ўтилган фикр-мулоҳазалардан бу марказ зиммасига мамлакатимиз маданий-маърифий истиқболини белгиловчи ғояларни илгари суриб, уни замон синовидан ўтказиб, ҳаётга тадбиқ этиш вазифаси юкланганлиги яққол сезилиб турибди. Маънавиятимиз илдизларини мустаҳкамловчи хайрли ғоя ва ишлар эса кўпинча халқ ичида туғилади. Шу боис «Маҳалла» жамғармаси ҳам одамлар билан мулоқот-мунозараларда бир кўприк бўлиши мумкин. Биз маҳаллалар фаоллари ўз ишимизни аввало ана шундай деб биламиз. Ўз навбатида марказ томонидан ишлаб чиқилиб, тавсия қилинадиган ёки йиғиладиган илму маърифат зиёсини кенг халқ оммаси орасига ёйишда ҳам биз қўлимиздан келгунча саъй-ҳаракат қилмоғимиз жоиз.

Н. КОМИЛОВ: Янги жамиятимиз ва унинг маркази вазифаси — одамларда миллий руҳни тарбиялаш орқали комил инсонни шакллантириш.

Маърифат ҳар биримизнинг вужудимиз, руҳимиз ва шууримизни эгаллаб олиши керак.

Тафаккур ва ақлий парвозлар, илҳом ва ижод даври келди. Ақлини Ватан учун, халқи учун сарфлай оладиган кишилар кўпайсин. Миллат — ягона вужуд, унинг танаси, жон ва руҳи бор. Иқтисодий соғломлаш, тараққиёт — унинг танаси, маънавий-маърифий ва сиёсий онг етуклиги унинг руҳи, ақли ва жонидир. Ақлли кишиларни тарбиялаш масаласини чуқурроқ ўйлашимиз керак. Қобилиятли шахслар агар ўз қобилиятларини маънавий етук, ахлоқий камолот билан қўша олсалар, уларнинг истеъдоди Ватан манфаатига йўналтирилган бўлади. Бизга энди кўпроқ мустақил фикрлайдиган, ташаббускор одамлар керак. Уларни эса руҳий тарбиялаш зарур. Маърифат бозорга олиб чиқадиган ёки кийиб кўз-кўз қилинадиган мато эмас. Маърифатли одам фалон миллатнинг вакилиман, аждодларим фалончилар, деб мақтаниши шарт эмас, у шундай иш кўрсатиши, сифатлар намойиш қилиши керакки, одамлар ҳам бу ўша ибн Синоларнинг меросхўри деб айтсин, ҳаваси келсин. Хилқат ва вужудга сингиб кетиб, унинг ҳаёти, мазмунига айлансин.

«Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» — Президентимиз буни қайта-қайта таъкидлашида жуда катта маъно бор. Буюк давлат бўлиш учун буюк, оқил, маърифатли миллат бўлиш керак.

Маърифат бизни янада яқинлаштиради, мулоҳазакор, андишали ва собит қадам қилиб тарбиялайди. Марказнинг диққат-эътиборида турган муҳим вазифалардан бири маънавий маърифат ишларини мустаҳкамлаш, тинч-тотувлик, барқарорликни сақлаш, минтақада яшайдиган миллат ва элатларнинг маданий, маърифий, маънавий, ахлоқий тараққиёт илдизлари муштараклигини таъминлаш ҳамда бу борада жамиятдаги соғлом кучлар юксак истеъдод ва тафаккур соҳибларининг ижобий, фидойи фаолиятларидан Ватанимиз истиқболи йўлида унумли фойдаланишдан иборатдир.

Х. ДАВРОН: Марказ зиммасига юкланган вазифалар кенг қамровли ва масъулиятлидир. Улар маънавият ва маърифатни инсон, миллат ва жамият ривожидаги таъсири, миллат тафаккури, давлат тараққиётида тутган ўрнидан келиб чиққан ҳолда белгиланган. Ўйлашимча, марказнинг биринчи галдаги вазифаси жамиятдаги соғлом кучларни — юксак истеъдод ва тафаккур соҳибларининг ақлий-ижодий салоҳиятини Ватан ва миллат манфаатига хизмат қилдиришга йўналтиришдан иборат. Қолган вазифалардан кўзланган муродимиз — мустақилликка масъуллик ҳиссини, миллий ғурур туйғусини тарбиялаш, миллий ўзлигини англаган ҳар бир инсонда она юртга садоқат ва муҳаббатни камол топтириш, ижтимоий билимларни оммалаштириш, жамиятда сиёсий маданиятни юксалтириш, шу муқаддас тупроққа эгадорлик, демак уни ҳимоя қилиш, асраб-авайлашдек олийжаноб инсоний фазилатларни, интилишларни шакллантиришдир. Бизнинг фаолиятимиз мамлакатимиз Президенти томонидан баён этилган мустақил Ўзбекистонни ривожлантиришнинг маънавий-ахлоқий негизлари замирида ташкил этилади. Бу негизлар: умуминсоний қадриятларга содиқлик; халқимизнинг маънавий меросини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш; инсоннинг ўз имкониятларини эркин намоён қилиши; ватанпарварликдир.

А. ЖЎРАБОЕВ: Ўзбек халқининг миллий-маънавий бойликлари жаҳон халқлари тараққиётида муҳим омил бўлганлигини дунё аҳли эҳтиром билан таъкидлайди. Бу кейинги 3 йил мобайнида республикамиз раҳбарияти ташаббуси билан эъзозланаётган тадбирлар чоғида ҳам яққол намоён бўлди. Исмоил ал-Бухорий, Баҳоуддин Нақшбанд, ат-Термизий каби алломалар, Алишер Навоий, Заҳириддин Бобур, Улуғбек Мирзо каби мутафаккирларимизнинг ЮНЕСКО раҳнамолигида ўтган муборак тўйлари кунларида бизнинг боболаримиз яратган маданий-маърифий мерос умуминсоний қадриятларнинг бебаҳо дурдоналари сифатида эътироф этилди. Лекин ана шу катта шодиёналар чоғида маълум бўлдики, бизнинг фарзандларимиз, ҳатто айрим катта авлод вакиллари ҳам ўз қадриятларимизнинг қадрини у қадар билишмас экан...

Бу аччиқ ҳақиқатни «Маънавият ва маърифат» маркази ҳам ўз фаолиятида албатта ҳисобга олади, деб ўйлайман.

Э. ЮСУПОВ: Албатта, «Маънавият ва маърифат» марказига қўйиладиган вазифалардан биттаси — миллий қадриятларни умуминсоний қадриятлар билан уйғунлаштириш. Ҳар бир миллатнинг ўзига хос қадриятлари бор. Бу унинг тили, тарихи, маънавияти, унинг бугунги ўзига хос тараққиётининг ифодаси. Лекин бирор миллат ўз қадриятини бошқа миллатлардан ажратиб олиб ярата олмайди. Ҳар бир миллат маънавиятида ўзига хос томонлар бўлсаям, у умуминсоний қадриятларнинг бир қисми. Бошқа миллатларнинг қадриятлари ва маънавиятини билмаган халқ ҳеч қачон ўз миллатининг қадриятларини, ўз маънавиятини била олмайди. Шунинг учун биз ўзбек миллий маънавиятию қадрияти тараққиётини умуммиллий қадриятлар билан боғлаш масаласини қўйяпмиз.

Марказ олдидаги муҳим вазифалардан яна бири — ўзбек қадриятларини умуминсоний қадриятлар заминида янада чуқурлаштириш ва ўзбек қадриятларининг умуминсоний маънавий камолотга қўшган ҳиссасини чуқурроқ очиб бериш.

Яна бир муаммо — ўзбек халқининг маданий мероси масаласи. У бир улкан денгиз, бўлса, биз унинг бир томчисини биламиз холос.

Ҳозир тарихда ўтган ўзбек олимлари ҳақида «Буюк ватандошларимиз» туркум китобини нашрдан чиқармоқчимиз. Ўзбек ва инглиз тилларида. Унда 86 та олимнинг номи қайд қилинган бўлса, шундан 53 нафари бугунги илм аҳлининг кўпчилиги учун янгилик!

«Маънавият ва маърифат» марказининг вазифаларидан тағин бири — халқ донишмандлиги меросини ўрганиш.

Х. ДАВРОН: Биз, энг аввало, маънавиятимизни белгиловчи тамойилларнинг уйғун ривожланишига эришмоғимиз керак. Яъни, миллий қадриятлар умуминсоний ғоялар билан, ижтимоий, маданий-маърифий тараққиёт амалиёт билан, иқтисодий ислоҳотлар маънавий соҳадаги ўзгаришлар билан, Шарқ ҳикмати Ғарб ишбилармонлиги билан муштарак бўлгандагина муваффақиятга эришамиз. Шу билан бирга унутмаслигимиз керакки, биз тиклайдиган янги жамият биноси учун биринчи галда миллий қадриятлар устун бўлмоғи лозим. Биз энг аввало миллий ўзлигимизни англамоғимиз, ўз тафаккуримизни кашф этмоғимиз керак. Ортимизда унутилган шундай маънавий сарчашмалар борки, уларнинг кўзини очмоқ миллат кўзини очмоқ билан баробардир. Биз шўролар даврида бўлганидек, ҳаётдан ва маънавиятдан узоқ ахлоқ кодексларини («Коммунизм қурувчиси кодекси»ни эслайлик) яратмаслигимиз керак. Халқимизда шундай кўҳна, тарих чархлаган

ИСТИҚЛОЛИМИЗ ВА ИСТИҚБОЛИМИЗ ТАЯНЧИ

ахлоқий низомлар мавжудки, улар олтин каби эскирмайдилар. Фақат биз уларнинг устини қоплаган жаҳолат чанг-тўзонини олмоғимиз, уларни яна ҳаётга тадбиқ этмоғимиз зарур. Биргина футувват ёки жўмардлик ғояларини олайлик. Бу ғоя ўтмишда она юртимизда шундай юксак қарор топган эдики, араб олими Ибн Ҳавқал ҳаяжон билан ёзган эди: «Мовароуннаҳр халқининг жўмардлиги шу даражадаки, гўё барчаси бир хонадонда яшаётгандайдирлар». Юртбошимиз бир суҳбатда биз одамларда ягона оила, бир хонадон туйғусини тарбиялашимиз кераклиги ҳақида гапирганлари ёдимда. Ягона оила туйғуси — Ватан туйғуси эмасми?! Бугун жаҳон тараққиёти олдида бораётган Японияда ҳам энг аввало мана шу ягона оила туйғуси ҳар бир фуқаро онгига сингдирилмаганмиди? «Япония — ягона оила» шиори япон камолотининг бош сабабларидан эмасми? Бу шиор шу билан бирга «Ҳар бир ишхона — ягона оила», «Ҳар бир компания — бир хонадон» шиорларидан ўсиб чиққан эди.

Ягоналик, ҳамжиҳатлик бор жойда куч-қувват, осойишталик бўлади, фидойилик, инсонийлик тарбияланади. Юртимиз озодлиги учун жонини фидо қилган Маҳмуд Таробий, Самарқанд сарбадорлари жўмардлик аҳлидан эдилар. Жўмардлик фақат яхшиликни ўйлаб, яхшилик қилишдан чарчамаслик, умрни дўстлар хизматига бағишлаш, борини ўзгалар билан баҳам кўриш, ёру дўстлар номуси шарафини ҳимоя қилиш, тирикчиликни ҳалол нон билан кечириш, элдан яширин бирон иш қилмаслик, барчага инсоф-мурувват кўрсатиш ва эвазига ҳеч нима талаб қилмасликдай беқиёс маънавий қудрат эдики, жўмардлар пири бўлмиш Паҳлавон Маҳмуд бу қудратга шундай қасида битган эдилар:

Олам фили қайтаролмас журъатимиз,
Чархдан зўрроқ қудратимиз, шавкатимиз.
Гар чумоли кириб қолса сафимизга —
Шер этажак уни дарҳол давлатимиз,

Ҳазрати пир тилга олган давлат — маънавий бойлик, ягона оила туйғуси, имон поклиги эди. Миллий маънавиятимиз мана шу қадриятлар ва ғоялар заминида шаклланмоғи лозим эмасми?! Узоқдаги жавҳарни кўзлагандан яқиндаги жавдар аъло эмасми?!

Н. КОМИЛОВ: Менинг фикримни банд этиб келган яна бир нарса, бу Шарқу Ғарб маданий алоқалари, яъни очиқроқ айтганда, маънавиятимизнинг дунёга тарқалишини ўрганишдир. Маълумки, Фаробий, Ибн Сино, Аҳмад Фарғоний, Абубакр Розий, Амир Темур, Мирзо Улуғбек асарлари бошқа тилларга таржима қилинган, улар ҳақида китоблар, тадқиқотлар яратилган. Биз ҳозир айрим ахборотларгагина эгамиз, холос. Буни алоҳида ўрганиш керак, деб ўйлайман. Масалан, «Бобурнома» ўтган аср бошларидаёқ инглиз, голланд, француз, олмон тилларига таржима қилинди. Бобур ҳақида қисса ва романлар ёзилди. Ҳозирги адибларимизнинг асарлари ҳам инчунин хорижда кўплаб босилмоқда. Дунё билан маънавий ва маданий алоқаларимизни атрофлича ўрганиб боришимиз зарур. Илму фан аввал Шарқда тараққий этди, ҳур фикрлилик биздан бошланди. «Шарқ Европанинг муаллимидир» деган эди олмон олими Гердер. Бизнинг ифтихор қиладиган зотларимиз асарларини хорижий тилларга таржима қилиш ва бу ҳақда ёзилган оммабоп тадқиқотларни нашр этиш керак.

ШУКРУЛЛО: Халқимиз анъанага кўпроқ эътиқод қўядиган халқ. Ана шу анъанавий урф-одатлардан бири ёшларнинг ўзидан катталарга эргашиши, улар айтган гапларни «қулоққа олишлари», деб биламан.

Бизда, худога шукрки, ўз ваъзлари билан кўнгилларга зиё таровчи маҳалла оқсоқоллари, дин пешволари бор. Ўйлайманки, Марказимиз республикамиздаги диндорлар жамоаси билан ҳам мустаҳкам алоқада бўлади. Мўмин-мусулмонларни диний мутаассибликка эмас, маърифатга томон етаклайди. Бир «Рўза тут, намоз ўқи» деган билан дилларга дини ислом жо бўлиб қолмайди. Чуқур билимларга асосланган дингина кишилар кўнглини чароғон этиб, ёруғлик сари етаклайди.

М. МУРОДОВА: Қарорда Марказимиз олдига қўйилган асосий йўналиш кўрсатиб берилган. Шулардан келиб чиқиб, мен жамиятимиз мана бундай аниқ вазифаларни бажаради, деб ўйлайман:

1. Биз қандай юртнинг фуқароларимизу кимларнинг фарзанди эканимизни теран ҳис этишимизга ёрдам беради.

2. Миллий ғурур туйғусини шакллантирувчи воситаларни кўпроқ тарғиб қилади.

3. Миллий онгимизни шакллантиришга хизмат қилувчи маърифий бойликларимиз билан таништиради.

4. Ҳар кимда ўз ижтимоий вазифасини бажаришга масъуллик туйғусини қарор топтиришда, бурчи ва ҳуқуқларини теран англаш маданиятини ўрганишда кўмаклашади.

А. ЖЎРАБОЕВ: Ҳуқуқий мезонлар ва тамойиллар — халқимизнинг тарихан қарор топган маънавий қадриятларидан бири экани билан ҳақли равишда фахрланамиз. Дунёнинг кўпгина мамлакатларида одамларнинг ўзаро муносабатлари меъёрлари эндигина шаклланаётган бир даврда бизнинг мамлакатимизда соҳибқирон Амир Темурнинг «Тузуклари» ҳақиқий-конституцион давлат тузилмасига асос бўлди.

Лекин кейинги шўролар салтанати даврида ҳар бир қонунни четлаб ўтишга имкон берадиган порахўрлик, товламачилик, риёкорлик каби ўнлаб «сўқмоқлар» шаклландики, бу жамиятдаги маънавият хазинасига пароканделик, давлатчилик сиёсатига бебурдлик дарчаларини очиб берди...

Энди биз қураётган мустақил Ўзбекистонда тарихан янги давлатни бошқариш шакли — Президентлик ва парламентаризмни, ҳуқуқий давлатчиликни қарор топтириш борасида «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази нималарга эътиборни қаратишни режалаштирган?

Ҳ. БОБОЕВ: Марказнинг бўлимларидан бири ҳуқуқшунослик бўлимидир. Республикада ҳуқуқшунослик илмини ривожлантирилишига жиддий эътибор берилиши, бир томондан, биз ўзбек юристларини қувонтирса, иккинчи томондан, бизнинг олдимизга улкан вазифаларни қўяди. Замон мустақил ўзбек қонунчилик тизимини яратишни талаб қилмоқда. Бу борада республикада катта ишлар амалга оширилмоқда. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг яратилиши жаҳон ҳамжамияти томонидан юқори баҳоланди. Ана шу Конституция белгилаб берган принциплар ва ғоялар асосида ҳуқуқнинг ҳамма соҳаларида қонунчиликни ривожлантириш ишлари бошлаб юборилди. Таъбир жоиз бўлса, биз ана шу масала юзасидан ўзимизнинг айрим фикр ва мулоҳазаларимизни айтмоқчимиз.

Биринчи навбатда, ҳуқуқий ва сиёсий дунёқарашда собиқ иттифоқ даврида шаклланган қарашлардан озод бўлиш керак. Бу ўринда шуни айтиш керакки, Туркистон халқлари ҳаммадан ҳам кўра кўпроқ жабрланганга ўхшайди. Халқларимиз ўзларининг бой ва сермазмун ҳуқуқий ва сиёсий таълимотларидан ажралиб, ўзлари учун нотаниш бўлган Ғарбий Европада шаклланиб, ривожланган ҳуқуқий-сиёсий қарашларни ўрганди. Масаланинг фожиали томони шунда бўлдики, бизнинг давлатчилик тарихимиз қораланиб, «феодал қолоқликда», «диний хурофотликда» айбланди. Ўқув китобларида Амир Темурдек машҳур давлат арбобларимиз «золим», «қонхўр» шарқ диктаторлари деб таърифланган бўлса, шариатда мукаммал ишланган ҳуқуқ тизими танқид қилинди. Давлат, ҳуқуқ, қонун, сиёсат каби тушунчалар фақат синфий, партиявий нуқтаи назардан ўрганилиб, улар революция ғоялари билан суғорилди, давлат ва ҳуқуқ жамиятда синфлар, табақалар ўртасида тинчликни таъминловчи кучдан синф диктатурасини амалга оширадиган ташкилотга айлантирилган эди.

Авваллари қонунлар тайёр ҳолда, рус тилида марказий ҳокимият томонидан юборилларди. Натижада республикада ҳуқуқшунослик фанлари ана шу қонунларни таърифлаш ва ўзбек тилига таржима қилиш каби ишларни амалга ошириш натижасида ўз мустақиллигини аллақачонлар йўқотган, ижодий фикр қилишдан маҳрум этилган эди. Илмий ишлар, ўқув китоблари асосан рус тилида ёзилиши натижасида ўзбек тилининг роли анча пастлаб кетган эди. Эндиги вазифа шундайки, қонунларнинг лойиҳалари аввал ўзбек тилида тайёрланиши ва қабул қилиниши керак. Афсуски, ўтмишда шаклланган дунёқарашдан қутулиш осон бўлмаяпти. Ушбу масала принципиал масалалардан биридир.

Қонун тили ниҳоятда аниқ, равон ва қисқа бўлиши керак. Биз келажакда қонунларимизни ўз она тилимизда ҳозирги замон талабларига жавоб бера оладиган даражада яратиш маданиятига эриша оламизми, деган саволга жавоб берадиган бўлсак, шуни айтиш керакки, бунинг учун бизда ҳамма асослар мавжуд. Агарда биз ўзбек давлатчилиги, қонунчилигига назар ташлайдиган бўлсак, мусулмон қонунчилиги, яъни шариат номи билан машҳур бўлган қонунлар тизимини тузишда, ривожлантиришда ўзбек ҳуқуқшуносларининг роли салмоқлидир. Зеро ўтмишда бизнинг мутафаккирларимиз томонидан Самарқанд, Бухоро, Хива, Тошкент, Марғилон каби шаҳарларда дунёга машҳур бўлган ҳуқуқий мактаблар ривож топган эди. Имом Бухорий, ат Термизийлар Қуръонга Тафсир ёзиб, унинг йўл-йўриғини тушунтириб берган бўлсалар, Бурҳониддин Марғилонийнинг «Ҳидоя» китоби қозилар, олимлар учун мусулмон дунёсида асосий қўлланма сифатида машҳур эди. Афсуски, ана шундай нодир асар ҳанузгача ўзбек тилига таржима қилинмади. «Мухтасар» ва бошқа кўплаб китобларни бунга мисол тариқасида келтириш мумкин. Агарда биз ўзимизнинг ҳуқуқий меросимизни кўтарсак, уни ўргансак дунё халқларига фахрланиб айтадиган даражада эканлигига ҳеч шубҳа йўқдир. Хусусан, инсон, унинг қадр-қимматини улуғлаш бобига тегишли қоидалар; фуқаролик ҳуқуқига оид боблари; масалан, Закот китоби, васийлик ва тенглик бўлими, савдо-сотиқ китоби, тақсимот китоби, ижара китоби, гаровга қўйиш жоиз бўладиган ва жоиз бўлмайдиган нарсалар ҳақидаги бўлим, кафолат китоби ана шулар жумласидандир. Жиноят ва жазо масалаларидан: жиноятлар бўлими, гувоҳлик китоби, ўғирлик китоби, гувоҳликдан қайтиш китоби, иқрор китоби, ва бошқалар. Ундан ташқари, таълим ва тарбияга оид боблари, айниқса, оила ва унда ота-она ва болалар ўртасидаги муносабатларни тартибга солувчи қоидаларни оладиган бўлсак, бу китобларда ниҳоят даражада аниқлик билан томонлар ўртасидаги муносабатлар тартибга солинади. Шариатда «ҳалол», «ҳаром», «макруҳ», «гуноҳ», «савоб» каби тушунчалар фуқароларни тарбиялашда катта роль ўйнаган. Афсуски, бизнинг ҳуқуқий тушунчаларимизда улар тўғрисида ҳеч нарса дейилмайди.

Зарур ишлардан яна бири — мамлакатимизда истиқомат қилаётган фуқароларнинг ҳуқуқий-сиёсий онгини тарбиялаш. Узоқ йиллар давомида одамларнинг онгида қонунга, давлатга, давлат хизматчиларига нисбатан муносабат яхши бўлмади. Масалан, СССР давлати шароитида кўплаб қонунлар, Конституциялар қабул қилинар эди-ю, аммо амалда улар унутилиб, партия раҳбарларининг айтганлари қонунга айланиб қолган эди. Шу сабабли ҳам қонунларга лоқайдларча қараш, уларни четлаб ўтиш, бузиш ҳоллари оммавий тус олиб кетган эди. Ҳуқуқий-сиёсий қарашларда катта бузилиш натижасида қонунларни, давлат органларини менсимаслик, уларга нисбатан шубҳа билан қараш, ишончсизлик ҳолатлари авж олган эди. Демак, мактаб, олий ўқув юртларида Конституция ва бошқа қонунларни ўргатиш, давлатнинг рамзий белгиларига ҳурмат билан қараш асосий масалалардир. Зеро, тегишли илмий-назарий марказ — республикада Тошкент давлат юридик институти ва республика Фанлар академиясининг фалсафа ва ҳуқуқ институти билан ҳамкорликда барча институт, факультетлар ва мактаблар учун ўқув китоблари ва услубий кўрсатмалар ишлаб чиқилса, мақсадга мувофиқ бўларди.

М. МУРОДОВА: «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик марказининг фаолияти ўзига турдош бошқа ташкилотлар ва жамиятлардан тубдан фарқ қилади. У илмий-тадқиқот институтлари, «Билим» жамияти, турли тарғибот ва ташвиқот марказлари каби кенг оммага мўлжалланган ғоя ва тадбирларни оммадан айрича ҳолда ишлаб, яратмайди. Уларни халққа етказишда ёзма ва оғзаки ваъзхонлик гуруҳига айланиб қолмайди, деб умид билдираман. Аксинча, омманинг ўзини ишга солади, жамоатчиликдан ўрганади, ва умумлаштиради. Миллий қадриятларимизни, айниқса, миллий удум, урф-одатларимизни кишиларнинг кундалик ҳаёт тарзига сингдиришда жамоа, ота-оналар кучига таянади. Зарур бўлса, бу йўлда фарзандлик, ота-оналик бурчлари ҳуқуқий мақомини йўлга қўяди, деб ўйлайман.

Марказ ўз фаолиятида халқимизнинг миллий қиёфасини яратувчи бош омиллардан бири — Аёлнинг, хусусан, Оналар маданий-маърифий савиясининг аҳамиятига катта урғу беришини истайман. Зеро, бизнинг оналаримиз, момоларимизнинг оиладаги тарбиячилик роли кучли бўлган. Бу дегани, бугун аёлларни уйга қайтариш ,дегани эмас. Аксинча, бугунги Она бой тарихий меросимиздан хабардор, замонавий илмий-техника кашфиётларини фарзандига тушунтириб бера оладиган даражада илм билан қуролланган ва мушоҳадаларга бой бўлишига диққат-эътиборимизни қаратади, деб ишонаман.

А. ЖЎРАБОЕВ: Маълумки, тоталитар тузум даврида жамиятда маданият ҳам, илм-фану санъат ҳам ягона бир сиёсат — коммунистик мафкурани мустаҳкамлашга қаратилган эди. Истиқлол шарофати билан республикамиз танлаган йўлда энди биз ўз миллий мафкурамизни яратишимиз даркор. Бу борада сиёсатчи олимларимиз, шу соҳага мансуб раҳбарлар матбуотда, жумладан бизнинг «Халқ сўзи» ва «Народное слово» саҳифаларида ҳам жиддий чиқишлар қилишмоқда. Менимча, республикамизда миллий мафкуранинг асосий қирралари яққол кўриниб қолди.

Хўш, миллий мафкура ва унинг давлат сиёсати билан муносабатлари масаласини очиб беришда, уни шакллантиришда «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази ва унинг жойлардаги бўлимлари қандай тамойилларга таянишни кўзда тутади?

Ҳ. БОБОЕВ: Гап шундаки, собиқ иттифоқ давлатида мафкура масаласида жиддий хатоларга ва камчиликларга йўл қўйилган эди. Мамлакатда зўр бериб ягона дунёқараш тарғиб қилинди. Моддий дунёнинг «бирламчилиги», маънавият ва маърифат масалаларини «иккиламчи» деб қараш каби хато фикрлар барча ижтимоий сиёсий бўғинларда ҳукмронлик қилиши натижасида ғояларга бўлган эътибор сохталаштирилди ва оқибат натижада жамият ҳаётида ғоявий тушкунлик юз берган эди. Ахлоқ, одоб, миллий анъаналар ва маънавий-маърифий қадриятлар жиддий талафот кўрганди.

Буюк юнон мутафаккири Афлотун «Дунёни ғоялар бошқаради», деган эди. Шу нуқтаи назардан ғоявий дунёга эътибор берилиши ва бу ишда марказ етакчи ролини ўйнаб, республикада илм аҳлини бирлаштириб, ҳаётнинг ҳамма соҳаларида бой ва кўп қиррали қадриятларимизни ўрганади, деб ўйлайман. Давлат сиёсати учун зарур бўлган ўзининг миллий хулосаларини, таклиф ва мулоҳазаларини етказиб беради.

Э. ЮСУПОВ: Илгари мафкура тепада ишланиб, зўрлик билан халқ онгига сингдириларди. Яъни, мафкуравий зўравонлик маънавий тубанликка олиб келган йўллардан биттаси. Одамнинг мафкурага бўлган ишончи виждон билан, иймон билан бўлиши керак, тушунча, тасаввур билан бўлиши керак. Шунинг учун Ислом Абдуғаниевич айтдиларки, «Биз мафкура масаласида олдинги коммунистик тузумга ўхшаб халққа зўрлик йўлини тутмаймиз. Мана шу мафкурани қабул қилгин , деб биз одамларни зўрлаш сиёсатини амалга оширишимиз мумкин эмас. Бизнинг борадиган йўлимиз — адолат, ҳақиқат. Биринчи навбатда жамоатчилик фикрига қулоқ солиш. Мафкура, маънавиятни халқ яратади. Халқнинг эътиқоди, иймони, вазифаси билан боғлиқ бўлиши керак. Шунинг чегарасидан чиқиб кетмаслик керак. Шу мафкура масаласидаям халқнинг маънавий, камолоти билан ҳамоҳанг бўлиб бориш керак». Юртбошимизнинг ана шу гаплари бизнинг «Маънавият ва маърифат» марказимизнинг бу борадаги фаолиятига дастуриламал бўлади.

Х. ШАЙХОВА: Президентимиз миллий истиқлол мафкураси масаласининг аниқ андозасини белгилаб, «Олдимизда турган энг муҳим масала, бу миллий истиқлол мафкурасини яратиш ва ҳаётимизга татбиқ этишдир», деб алоҳида уқдириб ўтдилар. Миллий истиқлол мафкураси ёшларимиз онгига эътиқод, ишонч, имон, меҳр-оқибат, сабр-тоқат, адолат, маърифат туйғуларини сингдириши лозим. Истиқлол миллий мафкурасининг асосий йўналиши ва мақсади ҳаёт қомусимиз — Ўзбекистон Конституциясида мустаҳкамланган. Ҳар бир давлат, жамият ўз мафкурасини шакллантиради. Мустақиллик туфайли миллий истиқлол мафкурасининг аниқ дастури яратилди ва у амалиётда ижодий самаралар бермоқда.

А. ЖЎРАБОЕВ: Модомики, марказ фаолиятининг асосий йўналиши миллий қадриятларимизни тиклаш ва ўрганиш экан, бу миллий онг тарбияси деб аталмиш улкан денгизни яратиш каби сермашаққат фаолият. Юқорида илмий-фалсафий услубда шарҳланган вазифалар амалиётда халқни маънавий-маърифий йўл билан тарбиялаш орқали воқе бўлади. Тарбия деган сўз ишлатилдими, беихтиёр киши хаёлига болалар ва ёшлар келади.

О. АЛИМАХСУМОВ: Дарҳақиқат, марказ хусусидаги фармону қарорда ёшлар тарбиясига алоҳида эътибор қаратилганлиги бежиз эмас. Юртимиз келажак-истиқболини ёшларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Юксак маънавиятли, собит эътиқодли ёшларгина ватанимиз таянчи, унинг корига ярайдиган бўладилар. Фарзанд тарбияси билан жиддий шуғулланишимиз, алхусус дунёвий илмлар билан бир қаторда диний сабоқ беришни, аввало исломнинг буюк инсонпарвар, инсонсевар, адолат ва яхшиликка қаратилган бебаҳо ҳадису ҳикматларини ёшларимиз онгига маърифат билан сингдиришимиз керак бўлади. Хусусан, унутмаслик жоизки, инсон қайси касб-корнинг бошини тутмасин — хоҳ у оддий ишчи, хоҳ деҳқон, хоҳ тижоратчи бўлсин, аввало, маърифатли одам бўлмоғи даркор. Чин ориф инсонда ҳалоллик ҳам, жасорат ҳам бирдек тўкис бўлади.

Суҳбатимиз давомида улуғ алломаларимиз маънавий меросини нашр қилиш ҳақида ҳам яхши гаплар айтилди. Тарихий китобларнинг умум мазмунию сабоқларини ўзида жамул-жам этган ва болалар тушуниши осон бўлган кичик-кичик китоблар чиқаришни ҳам йўлга қўйсак нур устига нур бўларди. Бундан ташқари одамларни маърифат йўлида кўпроқ хайр-эҳсон қилишга чорлашимиз ва бу тарихий анъанамизни ҳаётимизнинг табиий ҳодисасига айлантирмоғимиз зарур. Ахир, ўтмишда ҳам ўзига тўқ одамлар жамоа учун йўллар, ҳаммомлар, кўприклар қуришган, боғ-роғлар барпо этиб, мадрасаю масжидларга ёрдам кўрсатиб, дили ярим одамлар кўнглини обод қилишган.

ШУКРУЛЛО: Ҳақ гапни айтдингиз. Одамларнинг маънавий оламини бойитиш йўлида биз ҳамма воситаларни ишга солишимиз керак. Мана, кўзга кўринмас маънавий бойликлар — иймон, виждон, эътиқод, одоб, ҳуқуқ, муҳаббат, садоқат, ҳаё, ихлос ва ҳоказо.

Ана ўшаларга эҳтиром туйғуси жўш урмаган қалб тубанлик чоҳида ғимирсиб юравериши аниқ. Нурдек қудратли, нурдек жилокор маънавиятга эга инсонларгина эл, юрт тақдирига тақдирдош бўла олади.

Х. ДАВРОН: Президентимиз: «Маънавиятни мустаҳкамлаш учун меҳнат ва маблағни аяш ўз келажагига болта уриш демакдир», деб айтганлари барчамизнинг ёдимизда. Аммо шу билан бирга маънавият соҳасида йўл қўйилган хато хусусида ҳам шу гапларни айтиш мумкин. Бу соҳада кўр-кўрона иш тутишдан сақланиш лозим. Мен бу ўринда нимани назарда тутяпман? Бир мисол: боғчада инглиз тилини ўргатиш масаласини кўрайлик. Бу тадбирни оммалаштиришдан аввал бирон бир тадқиқот бўлдими, унинг оқибатлари ўрганилдими? Йўқ, албатта! Ҳолбуки, бугун ойнадек равшанки, инсон гўдаклигиданоқ она тили, яъни бир тил таъсирида тарбияланса у дунёни тўла ва мукаммал қабул қилиши, ўзини ўраб олган ҳар бир нарса ҳақида ҳар томонлама пухта тасаввурга эга бўлиши мумкин. Агар гўдак икки-уч (ўзбек, рус, инглиз) тил таъсирида тарбияланса, албатта унда сўз бойлиги бир тил таъсирида шаклланган гўдакка нисбатан кўп бўлиши мумкин. Бироқ кўп тил воситасида вояга етган бола онгидаги тушунчалар қамрови ва бу тушунчаларни англашдаги салоҳияти ва имкониятлари жуда паст савияда бўлади. Бу эса оқибатда чала билимга эга кишини тарбиялашга хизмат қилади.

Мутахассислар эътирофича, гўдак ўн ёшидан бошлаб чет тилни ўрганишга киришса, маълум муваффақиятларга эришиши, энг муҳими, унинг дунёқараши шаклланишига салбий таъсир этмаслиги мумкин. Буни москвалик олимлар олиб борган тадқиқотлар ҳам тасдиқлайди. Л. Извековнинг ёзишича, икки тил таъсирида тарбияланган гўдаклар дунёқараши бир тилда шаклланган болалар дунёқарашидан орқада қолади, ҳатто баъзан салбий оқибатларга, жумладан, боланинг дудуқланишига сабаб бўлади. Ёки икки тиллилик масаласини давлат дастури сифатида ўрганган швед олимлари тадқиқоти натижалари «Икки тиллилик? Чала тиллилик!» деб номланган тўпламдаги мақолаларнинг қисқача шарҳида ёзилганидек, гўдак энг аввало она тилида тарбияланса, тилнинг бутун хусусиятларини эгаллаб, иккинчи тилни ўргана бошласа, етук натижаларга эришиши мумкин экан. Швед олимларининг бу муаммога бўлган муносабати тўплам номида ҳам ўз аксини топгани диққатга сазовор. Ҳатто ЮНЕСКО эълон қилган маданий дастурлардаям замонавий психолингвистика ва педагогика талабларидан келиб чиққан ҳолда боланинг она тилида савод чиқариши жуда муҳимлиги алоҳида таъкидланади.

Мен айнан шу муаммо ҳақида бундан беш-олти йил аввал ёзган эдим. Айримлар миллий боғча ва мактабларимизда билим савияси пастлигини айтадилар. Бу тўғри. Аммо, ишончим комилки, агар биз инглиз тилини компьютер кўмагида ўрганаётган боғчаларда ва турк лицейларида муҳайё этилган шарт-шароитларни ўзбек боғча ва мактабларида ҳам йўлга қўйсак, худди шундай ижобий натижаларга эришишимиз турган гап.

Биз, энг аввало, мактабларга эркак ўқитувчиларнинг кириб келишини таъминлашимиз керак, бу руҳимизда йўқликка юз тутган мардоналик ва ғурур туйғуси, руҳнинг қарор топишини таъминларди. Бу эса ўз навбатида истиқлолга бўлган масъулият ҳиссини, уни ҳимоя қилиш туйғусининг кўчайтиришга хизмат қилади.

Мана, амалиётда айланаётган «Таълим ҳақида»ги қонун маорифчиларимизга кенг ҳуқуқий имкониятларни яратиб берди. Замонавий андозалар асосида ислоҳ қилинаётган халқ таълими энди биринчи навбатда ёшларда миллий руҳни, миллий онгни тарбиялашга хизмат қилиши шарт.

Бизда айнан кейинги ўн йилликларда халқни олға етаклайдиган миллий ғоя, миллий идеал қатағон қилинди. Хўш, биз қаёққа борамиз ва ким бўлиб етишмоқчимиз ўзи? Мен бу саволнинг жавобини ҳазрат Алишер Навоийдан топаман. Бизнинг идеалимиз камолот бўлиши керак. У тасаввуфдаги комил инсондан фарқли бўлиши керак, албатта. Бизнинг ҳаёт тарзимизда комилликка интилиш кучли. Биз қонимизда асрлардан бери заррача сусаймай, аксинча, гоҳ-гоҳида жунбушга келадиган ана шу оқимни ўз эркига қўйишимиз керак.

Имом ал-Косоний шундай деган экан: «Инсондан уч нарса қолиши жоиз: яхши фарзанд, кори ҳайр, яхши касб-ҳунар. Қолган бошқа барча нарсалар ана шу дарахтдан ўсиб чиқади».

О. АЛИМАХСУМОВ: Дарҳақиқат, биз ана шу тамойилга амал қилиб, яшаш руҳини уйғотишимиз керак. Шундай яшаш тарзи бизнинг Шарқ мутафаккирлари ҳаёти ва ижодининг негизини ташкил этган.

Х. ДАВРОН: Мен бу ерда яна футувватни тилга олишни истайман.

Н. КОМИЛОВ: Яхши эсимга солдингиз, Хуршиджон. Зеро, жавонмардлик бизда қадимий удум. Жавонмардларни ўзбеклар жўмард (жавонмард деган тожикча сўзнинг қисқаргани) валломат деб юритганлар.

Жавонмардлар умрларини дўстлар хизматига бағишлаш, фақат яхшиликни ўйлаб, яхшилик қилишдан чарчамаслик, эзгу хулқ-атворга эга бўлиш учун интилганлар. Улар бирор-бир тамаъ, шахсий манфаатни кўзламаганлар, уларнинг ёрдами, саховати беғараз ва беминнат бўлган. Бор нарсаларини бошқалар билан баҳам кўрганлар, пиру устозлар, биродарларнинг, ватаннинг, миллатнинг номуси, ори учун жон бериб жон олганлар. Қадимий Хуросон, Мовароуннаҳр ерларида жўмардлик кенг тарқалган эди. Х асрдан бошлаб, жўмардлик ҳаракати ривожланган. Улар муайян қоида-талаблар асосида уюшганлар, қаерда нима иш билан шуғулланишларидан қатъий назар мардлик ва олижаноблик намунасини кўрсатиш маънавий ва жисмоний етукликка эришиш учун курашганлар. Уларнинг уйи меҳмонлар, етим-есирлар, ғариб-фақирлар учун ҳамма вақт очиқ бўлган. Араб сайёҳи Ибн Батута (XIII аср) «Сафарнома» китобида дейди: «Мен дунёни кезиб бундай одамлар (яъни жўмардлар)дан кўра эзгу ниятли ва эзгу хулқли кишиларни кўрмадим. Шероз ва Исфахон аҳолиси гарчи ўзларини жўмардларга ўхшатсалар-да, аммо Хоразм ва Мовароуннаҳр жўмардлари ғариб-мусофирларни сийлаш ва меҳмондорчиликда улардан баланд турадилар. Уларни Ироқда шотир, Хуросонда сарбадор, Мағрибда (Андалусияда) сукра дейдилар». Ибн Батутанинг ёзишича, жўмардлар меҳмоннинг келишидан жуда ҳурсанд бўлиб, парвонадай атрофида гирди капалак бўлиб хизмат қилган, меҳмон неча кун турса, шунча иззат-икром кўрсатганлар. Агар меҳмоннинг йўл харжи бўлмаса, маблағ топиб берганлар, от-улов билан таъминлаганлар.

Жомий ва Навоийларнинг замондоши атоқли адиб Ҳусайн Воиз Кошифий жўмардларнинг одатлари, қоидалари ва ҳислатларини ўрганиб, «Футувватномаи султоний» деган китоб ёзган. Унда футувват тасаввуф билан қўшиб тадқиқ этилади. Дарҳақиқат, жўмардлик билан тасаввуф орасида яқинлик кўп. Айниқса, ахлоқ масаласида тасаввуф шайхлари, сўфийлар билан жўмардлар ҳаммаслак эдилар. Чунки тасаввуф аҳли ҳам, жўмардлар ҳам поклик ва ҳалолликни саховат ва фидойиликни яшаш қонунига айлантирган эдилар. Тасаввуф шайхлари ўзлари мард ва сахий инсонлар бўлган. Ахир ўзликдан кечиш, нафсни маҳв этишдан ҳам ортиқ мардлик борми? Тасаввуф аҳлининг биринчи шарти ана шу ўзликдан кечиш, нафс, ҳирсу ҳавасни, дунёпарастликни ташлашдир. Кошифий ўз асарида жўмардликнинг етмиш битта шартини санаб ўтади. Бу шартлар орасида сабр, тақво, зуҳд, парҳез, тавба, имон, ислом, поклик, сирни сақлаш, ҳаёли бўлиш, вафо, садоқат, пирга итоат, риёзат чекиш каби талаблар бор.

Шунинг учун назаримда, биз жўмардлик тарихини ўрганиб, улуғ аждодларимизнинг бу шарафли удумлари, одатларини бугунги кунимизга тадбиқ этишимиз, халқимизнинг шу анъаналарини қайта тирилтиришимиз зарур. Айни ҳозир бу бизга керак, зеро бизнинг халқимиз саховатли, жўмард ва ҳотамтой халқдир.

А. ЖЎРАБОЕВ: Шу кунгача республикамизда маърифат тарғиботи ва миллий маънавий тарбия масалалари билан шуғулланувчи республика Фанлар академиясининг турли илмий-тадқиқот илмгоҳлари, Маданият ишлари вазирлигининг республика маънавий, маданият тарғибот маркази, Ёзувчилар уюшмаси, Ўзбекистон зиёлилари илмий-маърифий уюшмаси каби ўнлаб ташкилот ва жамиятлар шуғулланар эди. «Маънавият ва маърифат» марказининг фаолияти ўзига турдош ана ўша ташкилот ва жамиятлар фаолиятидан нимаси билан фарқ қилади?

Э. ЮСУПОВ: У тарғибот маркази эмас. Илмий-тадқиқот институти ҳаммас. Жамият тараққиётига хизмат қиладиган ғоялар, фикрлар, халқ донишмандлиги мевалари кабиларни тўплайди ва уларни омма руҳига сингдириш омилларидан фойдаланади. Қисқача қилиб айтганда, у халқимизнинг миллий онгини янада ўстиришга, ўзбек миллий қиёфасини яратишга фаолиятини бахшида этган кишилар уюшмаси.

М. МУРОДОВА: Демак, халқимизнинг турли қатламлари вакиллари яратган барча маънавият ва маърифатга, ижтимоиёт ва сиёсатга даҳлдор удумлар, кашфиётлар, фикр ва мулоҳазалар, ғоялар энди давлат эътиборида бўларкан-да!

Э. ЮСУПОВ: Шундай, Марказнинг тўртта бўлими бўлади:

1) Умуминсоний қадриятлар ва миллий қадриятлар.

2) Миллий урф-одатлар, анъаналарни ўрганиш ва маънавий-маърифий истиқбол тадқиқотлари.

3) Ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти.

4) Ғоялар, фикрлар ва дастурлар жамғармаси.

Н. КОМИЛОВ: Бу — яхши. Яна марказ қошида «Донишманд мўйсафидлар даврасин», Марказнинг нашри бўлажак «Тафаккур» журнали қошида «Тафаккур» номли доимий давра ҳам ташкил этилса, соз бўларди.

Х. ДАВРОН: Дарвоқе, биз давра суҳбатимизда янги ташкил этилган «Тафаккур» ҳақида тўхталмадик. Яқин ойларда нашрдан чиқадиган бу журнал ўз қиёфаси ҳақида ўзи тасаввур беришига ишонамиз.

М. ШАЙХОВА: Юқоридаги вазифаларни бажаришда Марказ халқ педагогикаси назариялари ва тажрибаларидан унумли фойдаланади, деб ишонаман.

О. АЛИМАХСУМОВ: Биз педагогикани «мударрисон» деймиз.

ШУКРУЛЛО: Қисқаси, Марказимизнинг дастлабки йиллардаги фаолиятининг моҳияти — халқимизга унинг кимлигини эслатиш орқали кимлигини англатиш.

Х. ДАВРОН: Истиқлол тақдирнинг эҳсони эмас. У халқимизнинг ўн йилликлар давомида кўнглидаги орзу-армони, фидойи аждодларимизнинг жони ва қони эвазига келган буюк саодатдир. Агар биз истиқлолга масъул бўлсак, уни қадрласак, унинг айрим машаққатларига сабр этсак — келажак бизникидир. Агар аксинча бўлса, унга вафосизлик қилсак— комилликка интилиш билан, унинг барқарорлигига хизмат этмасак, миллат ва Ватан олдидаги фарзандлик масъулиятини унутсак, Мирзо Бобур таъбири билан айтганда, «кўзларимизни туз тутиши», кўр бўлишимиз мумкин. Ота-боболаримиз хотираси ҳурматигина эмас, келажак авлодлар олдидаги бурчимиз ҳақи бунга йўл қўйиб бўлмайди. Бундан неча асрлар аввал қадим бобомиз Ўғузхоннинг душманларга қарата айтган «Ватан ёлғиз бизнинг мулкимиз эмас. Мозорда ётган оталаримиз ва қиёматга қадар туғилажак авлодларимизнинг бу муборак тупроқ устида ҳақлари бор», деб қилган хитоби мудом ўй-фикримизда бўлсин.

А. ЖЎРАБОЕВ: Тўғри айтасиз. Баъзилар истиқлолни тақдир эҳсони деб хотиржамликка берилишяпти. Айни вақтда бозор иқтисодиёти дегани фақат олиб-сотарлик деб бутун фикри-зикрини мол-мулк тўплаш куйига сафарбар қилган кишилар сафи ортиб бораяпти. Бу — маънавиятимиз хазинасига сезиларли путур етказмоқда. Бунинг оқибатини яхши англаган Президентимиз бошчилигидаги республика ҳукумати «Маънавият ва маърифат» марказини ташкил этиш ташаббускори ва ташкилотчиси бўлганлиги, яна таъкидлаймиз, тарихий аҳамиятга молик ҳодиса. Марказ фаолияти ҳам давлат томонидан маблағ билан таъминланиб, ҳам ўзини ўзи қоплаш имконияти берилганлиги эса унга кенг имкониятлар очиши аниқ.

Сизларга хайрли ишларингизда улкан самара ва сиҳатлик тилаймиз.

Суҳбатни «Халқ сўзи» мухбири Жалолиддин САФОЕВ ёзиб олди.

«Халқ сўзи» рейди

Нархни бозор эмас, олибсотар белгилаяпти

СЎНГГИ ПАЙТДА Сирдарёдаги бозорлар ўзгача чирой очди. Айниқса, Гулистон шаҳар марказий бозори таниб бўлмас даражада ўзгарди: нақшинкор дарвозалар, миллий меъморчилик услубида бунёд этилган дўкону чойхоналар, ҳашаматли меҳмонхона бозорга ҳақиқий шарқона тус берди. Аммо бозорда маҳсулот ва харидор кўпайганлиги билан нарх-наво арзонлашгани йўқ. Нега? Бу саволга вилоят ва Гулистон шаҳар давлат солиқ инспекцияси ходимлари билан биргаликдаги текшириш жараёнида жавоб топилди.

ЎТГАН ЯКШАНБА КУНИ савдо қилаётган 289 фуқародан бор-йўғи 14 нафарида маҳсулотнинг ўзиники эканини тасдиқловчи ҳужжатлар борлиги маълум бўлди. Йилнинг ўтган олти ойи мобайнида эса ноқонуний савдо қилаётган 200 нафардан ортиқ фуқаро шаҳар давлат солиқ инспекцияси томонидан маъмурий жавобгарликка тортилди. Тўғри, бозордаги ҳамманиям олибсотар дейишга асос йўқ. Аммо бозор маъмурияти тақдим этган рўйхатга кўра бу бозорда 135 нафар «доимий савдо қилувчи шахс» бор экан холос. Ушбу рўйхатга кирмай қолган Дилором Усмонова олибсотарлигини очиқ тан олди. Бозорнинг энг қулай растасидан доимий жой олган бу аёл помидорни 3 мингдан олиб, 4—5 мингга, узумни 10 мингдан олиб 14 мингга, шунингдек, ўрик, гилос, олма каби меваларни ҳам ўз боғида етиштиргандек пуллаётганини яшириб ўтирмади.

Файзулло Муҳиддинов деган шахс 340 шиша «Жигули» пивосини ўз заводида ишлаб чиқаргандек, бемалол пуллаётганда қўлга тушди. Пивофуруш солиқ инспекцияси ходимларига ҳеч қандай ҳужжат кўрсатолмади. Қайсидир давлат дўкони билан ҳамтовоқлик қилаётган Рустам Холматов эса 97 шиша «Армуғон» виносини ноқонуний сотаётганда ушланди. Текшириш жараёнида тижорат билан шуғулланишга ҳеч қандай ҳуқуқи бўлмаган ўнлаб кишилар савдо қилаётгани маълум бўлди. Жумладан, Неъмат Каримов ўзимизда ишлаб чиқарилган чит матосини, Ёдгор Фозилов ва Эргаш Ҳайдаровлар чанқовбости ичимликларни, М. Йўлдошев деган шахс сопол идиш-товоқларни «ўзиники» қилиб олган. Шаҳардаги давлат дўконларидан кундузи чироқ ёқиб қараса ҳам бир қути сигарет ёкиароқ топиш амримаҳол. Бозорда эса «махсус» сигарет растаси мавжуд. Ранго-ранг қутилар орасида мамлакатимизда тайёрланган, дўконлардан тўғри бозорга чиққан сигаретларни учратиш мумкин. Олибсотарликни касб қилиб олган С. Холматова 2 яшик (ҳар бирида 400 — 500 қути) Тошкент фабрикаси маҳсулоти — «Астра» сигаретаси билан савдо қилаётганда ушланди. Умуман, чайқовчилик деган сўз истеъмолдан бироз тушди-ю, аслида бу иллат илдиз отмаган савдо тури қолмади, ҳисоб. Кимдир музқаймоқфуруш, кимдир сувфуруш, ҳатто эҳтиёж учун унча аҳамиятли бўлмаган нос ҳам олибсотарликнинг қулай воситаси экан. Текширишда бир неча нафар сохта носфурушлар ҳам рўйхатга тушди.

Атроф шаҳар ва туман бозорларидаги нарх-наво кўпинча Гулистон бозоридаги баҳоларнинг қай даражада паст ёки баландлигига боғлиқ бўлади. Хизмат сафарларидан бирида Боёвут туманидаги Усмон Юсупов номли давлат хўжалигидаги қассобхонада гўштнинг нархи билан қизиқдим. Қассоб ва кексаларнинг айтишича, қишлоқда гўштнинг нархи Гулистондагидан бироз арзон юради. Аммо вилоят марказида, айниқса, бозорнинг гўшт растасидаги баҳонинг юқорилаб бориши атроф шаҳар ва айниқса қишлоқлардаги нархга ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда. Аслида эса гўшт сероб... Бозор қонун-қоидасига кўра, нарх қачонки маҳсулот оз, эҳтиёж эса юқори бўлганда кўтарилмайдими? Яна бир гап. Ўзимизнинг миллий валютамизни амалга киритиш тўғрисидаги Президентимизнинг Фармони эълон қилинганининг эртаси куниёқ газли сувларнинг баҳоси икки баравар кўтарилди. Қизиқ, бир стакан сувнинг нархини бир йўла 500 дан 1000 сўм-купонга оширишга нима асос бор? Очиқ айтганда, хусусий дўконларда қўйилаётган нарх-наво устидан назорат йўқ ҳисоби. Этикдўз пойафзалга иккита-учта мих қоқиб фалон сўм сўраши, сартарош эса сочни нари-бери қиртишлаб оғзига сиққан хизмат ҳақини талаб қилиши одатий ҳолга айланиб қолаётир.

Бозорни тўлдиришда «Мевасабзавотузумсаноати» вилоят бирлашмаси, тайёрлов-кооператив идоралари ва хўжаликларининг иштироки муҳим аҳамиятга эга. Аммо, ажабланарлиси шундаки, бу ташкилотларнинг дўконларидаги нарх бозордаги баҳодан қиммат. Шаҳарнинг III мавзеи бозоридаги мева-сабзавот дўконида 27 июнь куни помидор 7,5 минг сўм-купондан сотилаётганини кўрдик. Тўғрироғи, сотилаётгани ҳам йўқ. Чунки помидорнинг бозордаги нархи 3—4 минг сўм эди. Шу мавзедаги хўжаликларга қарашли мева-сабзавот дўконлари эса негадир номнишонсиз йўқолди. Энди атрофдаги хўжаликлардан келаётган сотувчилар бесўнақай тележка ва машиналарни кўндаланг қўйиб савдо қилишаётир.

Текшириш поёнида кўнгилда бир савол туғилди: бозорларни тартибга солишга аввалроқ киришиш мумкин эмасмиди? Гап шундаки, Президентимизнинг Вазирлар Маҳкамасидаги йиғилишда билдирган қаттиқ, ҳаққоний танқидларидан сўнг вилоят бозорлари, жумладан, Гулистон марказий бозорида ижобий ўзгаришлар сезила бошлади. Бозор олибсотарлар — нархни сунъий равишда оширувчилардан тозаланаётир. Бетартиб савдо ёймаларига чек қўйилмоқда. Вилоят ва шаҳар давлат солиқ инспекцияси ходимлари ўз вазифаларига янада катта масъулият ва виждонан ёндошишаётир. Хуллас, бозордаги назорат аввалгидан минг чандон кучайтирилди. Фақат, харидорлардан бири айтганидек, бу назорат хўжакўрсинга эмас, доимий бўлиб қолса бас.

Аҳмадали ШЕРНАЗАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

"Маданият" илмий-ишлаб чиқариш савдо-маданий маркази Тошкентдаги омборидан аравачали *"Урал"* мотоциклларини, хорижда ишлаб чиқарилган эркак ва аёллар туфлиларини, ҳар хил газламаларни, *"Полюс"*, *"ОРСК-416"* маркадаги музлатгичларни, *"Чайка"* тикув машиналарини ҳамда бошқа турдаги халқ истеъмол молларини сотади.

Маълумот учун телефонлар:
45-47-45; 45-49-52; 45-85-56.
Манзилимиз:
Тошкент, Шайхонтохур тумани, Фуркат кўчаси, 1, "Халқлар дўстлиги" метро бекати.

"Канаф" ишлаб чиқариш кооперативи уй қурилиш учун ишлатиладиган каноп толаси чиқиндиларини таклиф этади.
Маҳсулот ўзаро келишилган нархда сотилади.

МАНЗИЛ:
700015, Тошкент, Крупская кўчаси, 8.
ТЕЛЕФОНЛАР:
54-74-66, 55-88-19, 55-69-63.

"Бариш - Тижарет"
шўъба ширкати нақд пулсиз сўм-купонга қуйидаги хомашёларни харид қилади:
1. Пахта иплларини N 34 /1,2/ ва 54 /1,2/.
2. Қўй териларини.
3. Хом безларни.

Маълумот учун:
41-00-72, 41-01-72.

«НАВРЎЗ» савдо-ишлаб чиқариш мажмуи»
махсус гуруҳларга официантлар шогирдларини қабул қилади.
Гуруҳларга 16 ёшгача бўлган ўрта маълумотли йигитлар, шунингдек 16 ёшдан 25 ёшгача бўлган қизлар олинадилар.
Стипендия тўланади.
Ўқитиш муддати - 3 ой.
Энг кам иш ҳақи -
300.000 сўм-купон.

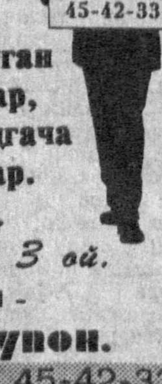

Телефонлар: 45-39-41, 45-42-33
Манзилгоҳимиз: Фуркат кўчаси, 5.
Метронинг «Халқлар Дўстлиги» бекати,
6, 7, 12, 14, - троллейбуслар,
51, 151, 13, 153 - автобусларнинг
«Беш-Ёгоч» бекати.

"ЎЗБЕКХИММАШ"

INTERNATIONAL GOLD STAR

Ўзбек химия машина қурилиш заводи бир ўринли БЛКС-3-01 медицина барокамерларини сотади. Барокамерлар интенсив терапияда ва гипербарик оксигенация усулида ўтказиладиган муолажаларда ишлатилади.

Шунингдек, завод сервис хизмати ҳам кўрсатади.

Барокамерлар юрак ишемия касаллиги, газли гангрена, газдан заҳарланиш, химиявий моддалардан ўткир заҳарланиш, куйиш, яра, мия шишиши ва бошқа касалликларда ҳамда яранинг битишида қўлланилади.

Манзилимиз:
702100, Чирчиқ, Тошкент вилояти, Менделеев кўчаси, 2.
Телеграф - Чирчиқ, 8, Тошкент кўчаси, ТИТАН.
Телетайп - 1166634 ТИТАН.
Факс - (371-71) 5-34-26.
Телефон - 9-92-23.

"Комилла" ўзбек-америка қўшма корхонаси даволаш-профилактика муассасалари ва фуқароларни қуйидаги маҳсулотларни эркин валютага сотиб олиш учун таклиф этади:

- Ажойиб ультратовушли аппаратлар:
  1. Алоқа - 500, "Алоқа" фирмаси (Япония).
  2. И-1000, И-3500, ИF-4500 "Фикуда" фирмаси (Япония).
  3. Соноскоп-20, "Крансбюллер" фирмаси (Олмония).
- Қон таркибидаги қанд моддасини аниқлайдиган чўнтак асбоби (глюкомер).
- Турли русумдаги товуш ушлагич аппаратлар (Олмония).
- Металкерамика учун стоматология ашёлари (АҚШ).
- Олмония, Бельгия, АҚШда тайёрланган шифобахш дори-дармонлар (ампула ва таблеткали эссенциаллар, инъекция учун контрикал, валокордин, кеналор, манинил, инсулин Б, Гемитон, Линкоцин, финлепсин ва бошқалар).
- Англия, АҚШ ва Италияда ишлаб чиқарилган ҳар хил кўзойнак ойналари.

Маҳсулот Тошкентдаги омборхонадан мумкин қадар улгуржи қилиб етказиб берилади.
Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри, У. Юсупов кўчаси, 2-уй.
Телефонлар: 41-56-46, 41-19-40.

САЙЁРАМИЗ САДОСИ

БОШ ВАЗИР ЛАВОЗИМИДАН КЕТИШГА ТАЙЁР

Япония Бош вазири Цутому Хата журналистлар билан бўлган учрашувда ўз лавозимидан кетишга тайёр эканини айтди.

У мухолиф кучлар томонидан мамлакат парламентига ҳозирги ҳукуматга ишончсизлик билдириш ҳақидаги ҳужжат лойиҳаси киритилганидан кейин шундай хулосага келган.

ТАНГЛИК ДАВОМ ЭТАЯПТИ

Қирғизистон миллий статистика қўмитасининг маълумотлари мамлакатда иқтисодий танглик давом этаётганини кўрсатди.

Ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш шу йилнинг май ойида апрель ойига нисбатан 27,8 фоизга камайган. Йил бошидан буён иш жойини йўқотган кишилар сони 2,5 марта ошди. Республика январь-апрель ойлари давомида 370,2 миллион сўм фойда кўрган. Лекин у фақат нарх-навонинг оширилиши ҳисобига олинган.

ҲАР ИККИ ГЎДАКДАН БИРИ...

Россия Федерацияси таркибидаги Тува Автоном Республикасида аҳолининг яшаш тарзи сезиларли даражада ёмонлашди.

«Тувинская правда» газетасида эълон қилинган ҳукумат маърузасида ана шундай дейилади. Маърузада аҳоли орасида касаллик кенг тарқалаётгани, ўлим кўпаяётгани ва туғилиш камайиб кетаётгани таъкидланади. Энг ёмони эса ҳар икки гўдакдан бири никоҳсиз дунёга келмоқда.

ФАЛОКАТ ОЁҚ ОСТИДА ЭКАН

Франциянинг Рив-де-жье шаҳри марказидаги уйлардан бирида юз берган кучли портлаш натижасида 11 киши яраланди.

Портлашга газ қувурининг ёрилиб кетиши сабаб бўлган. Қутқариш ишлари давом этмоқда.

ЗЎРАВОНЛИК ҚОРАЛАНАЯПТИ

Америка Қўшма Штатлари аҳолисининг кўпчилиги Гаитига нисбатан АҚШнинг қуролли зўравонлигини кескин қораламоқда.

Ўтказилган сўров натижаларига кўра, фикр билдирганларнинг 54 фоизи Билл Клинтоннинг бу борадаги зўравонлик сиёсатига қарши чиқди. 28 фоизи эса ўз президентлари тутган йўлни қўллаб-қувватлади.

ТУЗ ЗАҲИРАЛАРИ

Тожикистон Республикаси ҳудудида туз заҳиралари кўп. Жумладан, Хатлон вилоятининг Восеъ туманида катта туз конлари бор.

Келгусида бу ерда янги технологияга асосланган завод қурилади. Шу вилоятнинг Ёвон туманида эса туз заводи қурилиши учун республика бюджетидан 7 миллиард сўм ажратилди. Ҳозир қурилиш ишлари қизғин бормоқда. Завод ишга тушгач, йилига 180 миллион тонна туз ишлаб чиқарилади.

Тожикистонда қазиб олинган тузларнинг учдан бир қисми республика аҳолиси талабини тўла қондиради. Қолгани эса Марказий Осиё мамлакатларига жўнатилади.

ФРАНЦИЯ ҚЎШИНЛАРИ РУАНДАДАГИ МУХОЛИФ КУЧЛАР ИШИГА АРАЛАШМАЙДИ

Бу ҳақда сўз ҳам бўлиши мумкин эмас, деди Франция Республикасининг Бош вазири Эдуар Балладюр.

Унинг сўзларига қараганда, Франция қўшинлари фақат инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш учунгина Руандага кирган. Бош вазир француз аскарлари июль ойининг охирида БМТнинг тинчликни сақлаш қўшинлари билан алмаштирилишини ҳам таъкидлади.

ҚОНУН ҚАЙТА КЎРИБ ЧИҚИЛАДИ

Латвия Республикаси Президенти Гунтис Улманис фуқаролик ҳақидаги қонунни қайта кўриб чиқиш ҳақида қарор қабул қилишга тайёргарлик кўрмоқда.

Латвия фуқаролиги ҳақидаги 21 июнда қабул қилинган қонун халқаро ташкилотларнинг кескин танқидига учради. Мамлакат ҳукумати ҳам Президентга мурожаат қилиб, қонунни тасдиқламасликни, уни қайта кўриб чиқиш учун сеймга қайтаришни илтимос қилди. Уларнинг фикрича, мазкур қонун Латвиянинг Европа Кенгашига кириш ва Европа Иттифоқи билан мустаҳкам алоқа боғлашига тўсқинлик қилади.

«Ўзбалиқ» Концерни жамоаси «Балиқчи» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Баҳодир Хўжақуловга онаси
Кўчкиной ХЎЖАҚУЛОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Балиқчи» намунали тажриба ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси бирлашма бош директори Б. Хўжақуловга онаси
Кўчкиной ХЎЖАҚУЛОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ҳ. Сатторов, навбатчи — Б. Норбоев.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г. — 906 80332 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6 Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди 21.50.